

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	гуманітарно-педагогічний
Кафедра	слов'янської філології
Освітній рівень	магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – польська
Освітня програма	освітньо-професійна

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри слов'янської філології

_____ (Неля ПОДЛЕВСЬКА)

19 жовтня 2021 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу

ПЕТРОВСЬКІЙ ТЕТЯНІ ЛЕОНІДІВНІ

1. Тема роботи «Граматичні аспекти сучасної польської мови у закладі вищої освіти», затверджена на засіданні кафедри слов'янської філології 11 червня 2021 року, протокол № 11.

2. Термін подачі здобувачем вищої освіти завершеної роботи – грудень 2022 року.

3. Вихідні дані роботи:

Із семи країн, з якими межує Україна, найтісніші культурні, економічні та соціальні зв'язки у нашій країні налагоджені з Польщею. Саме тому все більше українських студентів прагне вивчити польську мову. Зростання популярності польської серед українського студентства в останні п'ять років, ще більше актуалізує проблему ефективного і якісного навчання мови вже сьогодні у закладах вищої освіти. Тому, враховуючи значну кількість різнопланової методичної літератури питання як ефективно використати сучасні методики вивчення польської мови на практиці, в загальному сформувані розуміння різних дидактичних ситуацій, навчитися культури, застосовувати мультимедійних засобів в процесі навчання польської мови у закладах вищої освіти в Україні залишається актуальним.

Потреба вивчити та схарактеризувати способи і засоби подання граматичних конструкцій з метою урахування новітніх тенденцій вивчення польської мови є важливою для сучасного закладу вищої освіти. Тому *актуальність* кваліфікаційної роботи полягає в комплексному аналізі методик та методів вивчення сучасної граматики польської мови студентами у закладах вищої освіти з використанням сучасних технологій.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік підлеглих розробці питань):

- дати визначення поняттю «граматична компетентність», охарактеризувати його змістове наповнення;
- проаналізувати особливості вивчення граматики на заняттях іноземної мови у ЗВО; охарактеризувати функції вивчення і аспекти навчання граматики польської мови;
- показати переваги використання технологій дистанційного навчання та інформаційно-комунікаційних технологій для оволодіння сучасними аспектами граматики під час вивчення польської мови студентами у ЗВО.

5. Графічного матеріалу немає.

6. Консультанти по роботі із вказівкою розділів, які їх стосуються			
Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання отримав
	НЕМАЄ		

7. Дата видачі завдання – 19 жовтня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН			
<i>№ з/ч</i>	<i>Найменування етапів кваліфікаційної роботи</i>	<i>Термін виконання етапів роботи</i>	<i>Примітка</i>
1.	Обрання теми кваліфікаційної роботи	Вересень 2021 року	
2.	Опрацювання наукової літератури з теми дослідження	Вересень-жовтень 2021 року	
3.	Збирання матеріалу, його первинна наукова інтерпретація	Вересень–листопад 2021 року	
4.	Написання першого розділу дипломної роботи	Грудень 2021 – березень 2022 року	
5.	Апробування результатів дослідження шляхом здійснення публікації в збірнику наукових праць та участі в конференціях	Жовтень 2021 року – листопад 2022 року	
6.	Написання другого розділу кваліфікаційної роботи	Квітень – червень 2022 року	
7.	Написання третього розділу кваліфікаційної роботи	Серпень – жовтень 2022 року	
9.	Написання «чорнового варіанту» дипломної роботи	До листопада 2022 року	
10.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	22 листопада 2022 року	
11.	Остаточне завершення кваліфікаційної роботи	Грудень 2021 року	
12.	Подача кваліфікаційної роботи на кафедру і її захист	Грудень 2022 року	

Магістрант _____ Тетяна ПЕТРОВСЬКА

Керівник роботи _____ Неля ПОДЛЕВСЬКА

Анотація

Тема роботи: «Граматичні аспекти сучасної польської мови у закладі вищої освіти»

Автор – Петровська Т. Л.

Науковий керівник – Подлевська Н. В.

Обсяг кваліфікаційної роботи – складається зі вступу, трьох розділів, висновків та переліку джерел посилання (95 позиції). Загальний обсяг складає 63 сторінки.

Ключові слова: *граматичні аспекти, граматики, граматичні конструкції, граматична компетентність, інформаційно-комунікаційні технології, польська мова.*

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу граматичних аспектів сучасної польської мови та методик навчання граматики в контексті потреб та специфіки сучасного студента у закладах вищої освіти.

Потреба вивчити та схарактеризувати способи і засоби подання граматичних конструкцій з метою урахування новітніх тенденцій вивчення польської мови й зумовлює актуальність теми дипломної роботи, яка полягає в комплексному аналізі методик та методів вивчення сучасної граматики польської мови студентами у закладах вищої освіти.

Мета роботи – дослідити особливості граматичного аспекту у вивченні польської мови у закладах вищої освіти.

Завдання дослідження, які поставлені та вирішені для досягнення мети роботи:

- 1) дати визначення поняттю «граматична компетентність», охарактеризувати його змістове наповнення;
- 2) проаналізувати особливості вивчення граматики на заняттях іноземної мови у ЗВО;
- 3) охарактеризувати функції вивчення і аспекти навчання граматики польської мови;
- 4) показати переваги використання технологій дистанційного навчання та інформаційно-комунікаційних технологій для оволодіння сучасними аспектами граматики під час вивчення польської мови студентами у ЗВО.

Об'єкт дослідження – процес формування граматичної компетентності у процесі вивчення польської мови у ЗВО.

Предмет – методики, технології, пов'язані з викладанням граматичного аспекту польської мови.

У процесі дослідження та реалізації вищезазначених завдань проведено синтез даних, використаний метод критичного аналізу літературних джерел, застосовано метод бесіди і наукового спостереження, що сприяло аналізу граматичного аспекту та його значення загалом у процесі вивчення польської мови.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній зроблено спробу цілісно описати граматичний аспект вивчення польської мови; в аналізі граматичних завдань з використанням ІКТ.

Проведене дослідження є актуальним та доцільним зважаючи на методику викладання польської мови. Висновки дослідження дають змогу зробити ряд практичних рекомендацій щодо практичного використання пісень на заняттях польської мови, зокрема під час вивчення дисциплін «Розмовний практикум з польської мови», «Практичний курс польської мови», «Методика викладання польської мови і літератури у закладах вищої освіти». Матеріал дослідження може бути цікавим та корисним для всіх учасників освітнього процесу (викладачів, студентів, методистів).

Перспективу дослідження вбачаємо застосуванні сучасних ІКТ для вивчення граматики польської мови. Сервіси вдосконалюються, на них з'являються нові

інструменти, які можна використовувати на заняттях, окрім цього створюються нові платформи спрямовані на оцифрування освітнього процесу.

Автор _____

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	12
1.1. Передумови ефективного вивчення іноземної мови у ЗВО	12
1.2. Вивчення польської мови в Україні	18
Висновки до першого розділу	21
2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ	22
2.1 Сутність поняття «граматична компетентність»	22
2.1. Граматичний аспект вивчення польської мови у ЗВО	25
Висновки до другого розділу	32
3. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	33
3.1. Технології дистанційного навчання у процесі вивчення польської мови у ЗВО	33
3.2. Інформаційно-комунікаційні технології під час вивчення іноземної (польської) мови	34
3.3. Аналіз офлайн та онлайн програм і сервісів для навчання граматиці польської мови	35
Висновки до третього розділу	53
ВИСНОВКИ	54
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	56

ВСТУП

У сучасному світі в умовах масової глобалізації значення інтернаціонального виховання та іншомовної освіти з кожним днем стає дедалі важливішим. Зважаючи на це, іноземна мова має набагато більші можливості та потенціал, порівняно з іншими дисциплінами у закладах вищої освіти. Сьогодні знання іноземної мови є необхідною умовою для самореалізації в особистій та професійній сфері, сприяє пошуку високооплачуваної та цікавої роботи, дає змогу почуватися вільно та впевнено під час подорожей, а також надає можливість успішно орієнтуватися у реальному та віртуальному просторі. Питання методології викладання іноземної мови, зокрема навчання граматики, а також вивчення труднощів, з якими стикаються педагоги в процесі викладання цього мовознавчого розділу, пов'язані зі складністю застосування знань з граматики в практичному використанні, викликають інтерес, як у досвідчених методистів, так і молодих спеціалістів.

Зміна очного на дистанційний метод навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 показала низькі показники успішності, якості та доступності в освіті: дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної і подекуди вищої. Роки пандемії, а слідом російсько-українська війна – поставили новий виклик перед сучасною системою освіти України. Складні умови праці та навчання – частковий, а місцями повний блекаут, часті сигнали тривоги та постійні евакуації в укриття, бомбарування, відсутність Інтернету, холод, поганий психо-емоційний стан та погане самопочуття – мають прямий вплив на розвиток, доходи, ментальне та фізичне здоров'я зайнятості та соціалізацію людей. Рівень надання освіти критичний. Проте освітяни країни невпинно тримають свій фронт. Відбуваються суттєві зміни в педагогічній теорії і практичній реалізації освітнього процесу. Проходить зміна освітньої парадигми: пропонуються інший зміст, поліфункціональні підходи,

диференціювання, нові ролі вчителя/викладача і учня/студента, інший рівень відповідальності, інший педагогічний менталітет загалом.

Освіта XXI століття – це освіта для людини. Її центр – розвиваюча, культуротворча домінуюча складова, робота над вихованням відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, критично мислить, опрацьовує отриману інформацію та фільтрує її, використовує набуті знання і вміння, навички для неординарного розв’язання поставленої проблеми, прагне до самовдосконалення себе й свого дому, країни та оточуючого світу в цілому. [1].

Із семи країн, з якими межує Україна, найтісніші культурні, економічні та соціальні зв’язки у нашій країні налагоджені з Польщею. Саме тому все більше українських студентів прагне вивчити польську мову. Зростання популярності польської серед українського студенства в останні п’ять років, ще більше актуалізує проблему ефективного і якісного навчання мови вже сьогодні у закладах вищої освіти. Тому, враховуючи значну кількість різнопланової методичної літератури питання як ефективно використати сучасні методики вивчення польської мови на практиці, в загальному сформувати розуміння різних дидактичних ситуацій, навчитися культури, застосовувати мультимедійних засобів в процесі навчання польської мови у закладах вищої освіти в Україні залишається актуальним.

Потреба вивчити та схарактеризувати способи і засоби подання граматичних конструкцій з метою урахування новітніх тенденцій вивчення польської мови є важливою для сучасного закладу вищої освіти. Тому **актуальність** кваліфікаційної роботи полягає в комплексному аналізі методик та методів вивчення сучасної граматики польської мови студентами у закладах вищої освіти з використанням сучасних технологій.

Мета роботи – дослідити особливості граматичного аспекту у вивченні польської мови у ЗВО. **Завдання дослідження**, які поставлені та вирішені для досягнення мети роботи:

- 1 дати визначення поняттю «граматична компетентність», охарактеризувати його змістове наповнення;
- 2 проаналізувати особливості вивчення граматики на заняттях іноземної мови у ЗВО;
- 3 охарактеризувати функції вивчення і аспекти навчання граматики польської мови;
- 4 показати переваги використання технологій дистанційного навчання та інформаційно-комунікаційних технологій для оволодіння сучасними аспектами граматики під час вивчення польської мови студентами у ЗВО.

Об'єкт дослідження – процес формування граматичної компетентності у процесі вивчення польської мови у ЗВО.

Предмет – методики, технології, пов'язані з викладанням граматичного аспекту польської мови.

Методологічна база. У процесі дослідження та реалізації вищезазначених завдань проведено синтез даних, використаний метод критичного аналізу літературних джерел, застосовано метод бесіди і наукового спостереження, що сприяло аналізу граматичного аспекту та його значення загалом у процесі вивчення польської мови.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній зроблено спробу цілісно описати граматичний аспект вивчення польської мови; в аналізі граматичних завдань з використанням ІКТ.

Цінність кваліфікаційної роботи підтверджує чітко сформульоване її теоретичне і практичне значення.

Теоретичне значення роботи полягає у встановленні закономірностей і особливостей навчання граматики на занятті польської мови.

Практичне значення одержаних результатів. Проведене дослідження є актуальним та доцільним, зважаючи на методику викладання польської мови. Висновки дослідження дають змогу зробити ряд практичних рекомендацій щодо практичного використання пісень на заняттях польської

мови, зокрема під час вивчення дисциплін «Розмовний практикум з польської мови», «Практичний курс польської мови», «Методика викладання польської мови і літератури у закладах вищої освіти». Матеріал дослідження може бути цікавим та корисним для всіх учасників освітнього процесу (викладачів, студентів, методистів).

Основні положення кваліфікаційної роботи заслуховувалися на конференціях та семінарах:

- Всеукраїнській науковій інтернет-конференції «Лінгвістичні студії молодих дослідників», тема доповіді «Формування культури мовлення під час занять із польської мови» (Рівне, 2021);

- Загальноуніверситетській звітно-науковій конференції Хмельницького національного університету, тема доповіді «Сучасні методи викладання польської мови у ЗВО» (Хмельницький, 2022);

- VI Міжрегіональному науково-практичному семінарі «Теоритичні та прикладні програми сучасної філології», тема доповіді «Сучасні філологічні дослідження в українській і польській лінгводидактиці» (Умань, 2022);

- Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Полоністика на Поділлі», тема доповіді «Вивчення польської мови українцями за кордоном за допомогою дистанційних технологій» (Хмельницький, 2022);

і викладені у статтях:

- «Роль інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні граматики польської мови» («Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика», Хмельницький, 2022. Випуск одинадцятий);

- «Інформаційно-комунікаційні технології у роботі з обдарованою молоддю під час вивчення полоністики» («Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика», Хмельницький, 2022. Випуск дванадцятий);

Структура роботи: Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та переліку джерел посилання (95 позиції). Загальний обсяг складає 63 сторінки.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Передумови ефективного вивчення іноземної мови у ЗВО

Іноземна мова в системі сучасної освіти займає особливе місце, зважаючи на соціальні, пізнавальні функції, є важливим засобом спілкування, пізнання світу і розширення цього світу. Нова соціально-економічна та політична ситуація потребує підвищення вимог до рівня мовної підготовки здобувачів вищої освіти. У новій ситуації розвитку суспільства знання іноземної мови перетворюється на категорію, яка потрібна в практичній та інтелектуальній діяльності людини. В умовах процесу глобалізації та інтернаціоналізації світового ринку праці володіння іноземною мовою підвищує статус вітчизняних фахівців, посилює їхню професійну конкурентоспроможність, забезпечує успіх наукових та ділових контактів.

Сучасна освіта визначає умови, зміст та технології навчання, спрямовані на розвиток відповідних компетенцій та якостей особистості майбутніх спеціалістів. Знання іноземної мови має забезпечувати доступ до зарубіжних джерел інформації, без чого неможливою є не тільки дослідницька діяльність фахівця, але в багатьох випадках і практична. Навчання у ЗВО актуалізує прагматичні аспекти вивчення іноземних мов.

В умовах сучасного освітнього процесу необхідно розвинути інтерес до накопичення знань, ініціювати розуміння важливості вивчення іноземної мови як способу розширення життєвого та професійного простору.

Однак методи навчання іноземних мов поки що сповна можуть задовольнити потреби суспільства та особистості. Ні для кого не секрет, що більшість тих, хто закінчує середню школу, не вміє практично користуватися мовою. Після вступу до ЗВО іноземна мова також не стає для студента цінністю, якщо відсутня особистісно-сміслова мотивація. Мовний аспект залишається на периферії інтересів студентів. Внаслідок цього необхідно

шукати шляхи підвищення ефективного вивчення іноземної мови у вищій школі.

Ефективне вивчення іноземних мов є однією з проблем педагогіки протягом багатьох років. В останні роки помітно зріс інтерес до цієї теми і було проведено значну роботу щодо поліпшення викладання іноземних мов у навчальних закладах різного типу. Значно збільшилася кількість методичних досліджень на матеріалі мовних та немовних ЗВО.

Слід зазначити, що на ефективне навчання іноземної мови у вищій школі впливає низка особливостей. Студенти перших курсів об'єктивно мають неоднаковий рівень знань шкільної програми з різних причин. З цього випливає, що студентам немовних вишів потрібно форсоване викладання одночасно всіх розділів мови – фонетики, лексики, граматики. Великих зусиль також вимагає освоєння навичок аудіювання на різні теми.

Кількість студентів у групі також є передумовою (умовою) ефективного вивчення іноземних мов. Доведено: що менше кількість студентів у групі (5-8 людей), тим ефективніше відбувається процес навчання.

Специфіка іноземної мови вимагає від студента значних витрат часу на її вивчення. Через невміння студента організувати свою діяльність знижується ефективність вивчення іноземної мови.

Інтенсифікація навчання іноземних мов може бути здійснена завдяки використанню індивідуально-психологічних і психологічних особливостей студентів, що дасть змогу розкривати їхні резервні можливості.

На думку Н. Копилової, зниження ефективності освоєння іноземної мови виникає через те, що не враховуються індивідуально-психологічні особливості студентів, не передбачається індивідуальний підхід у діяльності викладача з урахуванням і в залежності від цих особливостей.

На наш погляд, успішне освоєння іноземної мови ґрунтується на певному рівні розвитку інтелектуальних здібностей – чим він вищий, тим швидше та ефективніше відбувається засвоєння іноземної мови. Як

психологічні детермінанти виділяють мотивацію і волюві якості. При цьому мотиваційний фактор слід вважати найважливішим із психологічних чинників, що забезпечують ефективність навчальної діяльності. Для вивчення іноземної мови необхідний особливо високий рівень розвитку всіх волювих властивостей студента, тому що наявність сильної волі є однією з умов успішного вивчення іноземної мови.

Успішна методична організація навчального матеріалу можлива, якщо враховувати психологічні особливості студентів (сприйняття, пам'ять, активність мислення, їхній життєвий досвід, коло інтересів). Навчання іноземної мови з максимальною опорою на мислення студентів і за достатньої їхньої активності сприяє кращому засвоєнню іноземної мови та розвитку інтелектуальних здібностей студентів.

Коли викладач повідомляє і пояснює студентам якийсь новий матеріал, то цілком зрозуміло, що сприйняття цього матеріалу буде неможливим, якщо у них буде відсутня увага. Без уваги немає сприйняття, а без сприйняття неможливе ні розуміння цього матеріалу, ні його міцне запам'ятовування чи засвоєння, ні його творче відтворення та використання. Тому увагу слід вважати однією з основних психологічних умов успішності навчання. Знаючи це, викладач іноземної мови повинен вміло використовувати вчення психології про основні властивості та види уваги. Психологія свідчить, що увага привертається за допомогою сильних, яскравих, несподіваних подразників. Виходячи з цього, хороший педагог посилює свій голос під час занять, намагається використовувати якомога більше різних прийомів та способів навчання, використовує різні наочні посібники та сучасні технології мультимедійної подачі матеріалу тощо.

Відомо, що увага активізується, якщо є інтерес до мови. Інтерес психологічно ґрунтується на розумінні навчального матеріалу і характеризується позитивним емоційним ставленням до нього. Саме тому мають рацію ті викладачі, які докладають зусиль, щоб студенти з інтересом ставилися до навчального матеріалу і до самих занять.

У психології навчання іноземних мов велике значення надається відчуттям та індивідуальним особливостям сприйняття. Було доведено, що студенти з низьким рівнем функціонування слухових відчуттів зазнають серйозних ускладнень у оволодінні усним іноземним мовленням. Аналогічні проблеми виникають у студентів з недостатньою пластичністю артикуляційного апарату. Згідно з психологічною закономірністю сприйняття, краще засвоюється те, що безпосередньо пов'язане з попереднім досвідом. Ця залежність сприйняття відповідно до попереднього досвіду особистості називається аперцепцією. Педагог повинен вміло пов'язати новий матеріал з уже пройденим, сприяючи ефективному засвоєнню, щоб забезпечити розуміння наступного.

Ефективне засвоєння навчального матеріалу вимагає від студентів напруження їхньої пам'яті (оперативної, слухової, логічної, механічної). Психологами встановлено, що осмислено-логічне запам'ятовування є набагато кращим від механічного. Звідси випливає, що іноземну мову слід засвоювати шляхом тренування студентів під час мовної діяльності з попереднім усвідомленням тих чи інших мовних особливостей.

Більшість лінгводидактів стверджують, що у першу чергу необхідно вивчати:

- 1) тип пам'яті (зорова, слухова);
- 2) рівень функціонування механічної та логіко-сислової пам'яті;
- 3) рівень функціонування короткочасної та довгострокової пам'яті, які допомагають досягти успіху у вивченні іноземних мов.

Активно-творче (продуктивне) оволодіння мовним матеріалом досягається лише у тому випадку, якщо цей матеріал безпосередньо поєднується з мисленням студентів. Інакше кажучи, треба вчити студентів мислити іноземною мовою. Необхідно, щоб мова мовою не була шаблонною, тобто не складалася з завчених мовних стандартів, а завжди характеризувалася б новизною і оригінальністю як за змістом, так і за лексико-граматичним оформленням. Навчання іноземної мови з

максимальною опорою на мислення студентів та активно сприяє ефективному вивченню іноземної мови та розвитку інтелектуальних здібностей студентів.

Відповідно до поглядів деяких дослідників, здібності до вивчення іноземної мови також полегшують швидку освіту інтер- та інтравербальних зв'язків, сприяють гнучкості трансформаційних процесів у мовній діяльності та формуванню специфічного типу лінгвістичного мислення, переходу на новий психолінгвістичний «погляд».

Таким чином, процес ефективного вивчення іноземної мови супроводжується виробленням у студентів нових психофізіологічних механізмів, за допомогою яких вони повинні інакше відображати об'єктивну дійсність.

Однак спостереження показують, що багато закладів вищої освіти практикують репродуктивну (відтворюючу) діяльність студентів. Більшість студентів заучують напам'ять матеріал, не розуміючи граматичних особливостей мови і не володіючи навичками перекладу. В результаті, коли студент стикається з необхідністю сказати щось іноземною мовою, він не може успішно вирішити це завдання.

На нашу думку, варто приділяти увагу мимовільному запам'ятовуванню, тому що воно створює сприятливі умови для ефективного вивчення іноземної мови, при якому матеріал утримується в пам'яті не тому, що його потрібно запам'ятати, а тому, що його не можна не запам'ятати, оскільки студент зацікавлений змістовним складником завдань. Дослідження показують, що мимовільне запам'ятовування забезпечує міцне утримання матеріалу у пам'яті і ним можна керувати. Навпаки, опора на довільне запам'ятовування у студентській аудиторії часто призводить до швидкої стомлюваності, втрати інтересу до вивчення іноземної мови.

Аналіз існуючої науково-методичної літератури показує, що методи навчання, що застосовуються у процесі навчання студентів у ЗВО, потребує корекції, а ефективне вивчення іноземної мови досягається при добре

продуманій системі прийомів навчання мови, що базується на знанні індивідуально-психологічних особливостей студентів.

При вивченні іноземних мов у студентів виникають теж труднощі, пов'язані з оволодінням та засвоєнням іншомовного матеріалу без природнього мовного середовища. Тому пошуки ефективніших методів навчання є цілком закономірними.

Для ЗВО не менш важливими є й питання організації навчання іноземних мов, використання програмованого навчання, навчання реферування та анотування. Вивчення умов навчання іноземним мовам у ЗВО сприяє розкриттю резервів, використання яких допоможе покращити навчання та підвищити якість підготовки з іноземних мов. Серед таких умов можна виокремити:

- 1) раціональна організація навчання;
- 2) цілеспрямована організація навчального матеріалу та дій студентів;
- 3) ширше використання «внутрішніх резервів (можливостей) студентів.

І. Зимня, А. Леонтьєв виділяють такі аспекти підвищення ефективного вивчення іноземних мов:

- комплексність (інтегральність) навчання;
- внутрішня мотивованість навчання;
- комунікативна спрямованість навчання – глобальність мети;
- свідомість навчання;
- використання рідної мови;
- інтенсивність навчання.

В наш час засобом успішного освоєння іноземної мови є активні форми навчання, що розробляються на основі професійно орієнтованого мовного матеріалу, зокрема рольові та ділові ігри, ігрове моделювання. Активні форми навчання є сукупність способів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які активізують їх розумову діяльність при засвоєнні нового навчального матеріалу та реалізації вже наявних знань.

Не менш важливим є активне вивчення іноземної мови у ЗВО через нове залучення «живого» спілкування іноземною мовою завдяки засобам телекомунікації. Така форма підвищення ефективності навчання іноземним мовам є перспективною в мовній підготовці, тому що студент виявляє пізнавальну самостійність і тим самим стає суб'єктом діяльності та спілкування.

Як показує аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми ефективного вивчення іноземної мови, великий вплив на процес успішного засвоєння іноземної мови впливають різноманітні фактори: загальнопедагогічні, методичні, індивідуально-психологічні, психофізіологічні, соціальні, що дає змогу виділити три основні проблеми, що заважають ефективному вивченню іноземної мови у вищій школі:

1. Подолання мовного бар'єру (психологічні бар'єри, труднощі у вираженні та розумінні думок іноземною мовою).
2. Відсутність у студентів стимулів та мовного середовища.
3. Відсутність у студентів реальних можливостей щодо застосування сформованої комунікативної компетенції в майбутньому. Якщо вивчення іноземної мови є метою у сфері професійного спілкування в майбутньому, то засвоєння буде ефективнішим, ніж у тому випадку, коли він є лише навчальним предметом.

1.2. Вивчення польської мови в Україні

Розбудова незалежної України надає нові перспективи для відродження етнічних спільнот, для самобутнього національного життя в умовах поліетнічного українського суспільства. Утвердження й забезпечення права людини на освіту – один з найважливіших обов'язків держави. Польська нацменшина залишається однією з найчисельніших серед інших меншин на території України, тому зростає зацікавленість до вивчення польської мови.

Як зазначають В. Терещенко, А. Штепура, лінгвістичною базою транспозиції у процесі вивчення українцями польської мови є генетична

близькість цих слов'янських мов, яку можемо помітити на лексичному рівні, зокрема через значну кількість запозичень. Граматична спорідненість полягає у флективному характері обох мов. Тому правильне врахування міжмовних інтерференцій може слугувати одним із факторів підвищення мотивації вивчення польської мови.

Польська мова є однією із найбільш популярних іноземних мов, які вивчаються на території України. Польська як дисципліна вивчається в українських школах, університетах, а також на різноманітних комерційних курсах. В Україні, організації з польською діаспорою піклуються про збереження польських традицій, а також поширюють мову та культуру.

Вагомий внесок своїми напрацюваннями у методику навчання польської мови здійснили П. Гембала (2010), А. Серетни (2005), Е. Ліпінська (2012), І. Яновська (2010). Ця методична література є фундаментальною основою, в якій, розкриваються базові питання методики навчання польської мови як іноземної, а саме, навчання вимови та інтонації, лексики, навчання граматики, формування та розвиток рецептивних та продуктивних умінь тощо. Проблема та виклики, що повстають перед полоністами в Україні, спонукають до генерації нових ідей та підходів. Разом з тим, література з предмету дослідження, надрукована в Україні, також відрізняється тенденцією до узагальнення в межах методики навчання іноземних мов. Найбільш авторитетними авторами, які вивчають цю проблему в Україні є А. Кравчук (2013; 2017) та Є. Ковалевській.

Вивчення польської мови відбувається на різних рівнях та формах, серед яких можемо виділити:

Навчальний заклад	Статус польської мови	Зміст навчання
Шкільний консультативний пункт при посольстві Республіки Польща в Києві	Як рідна мова	Відповідно до програм для шкіл в Польщі
Школи з польською мовою викладання, так звані польські школи	Як мова національної меншини	Відповідно до програм для середніх шкіл в Україні
Зареєстровані суботньо-недільні школи	Як мова національної меншини	Відповідно до програм опрацьованих та затверджених в Україні

Незареєстровані суботні школи та інші пункти навчання	Як рідна мова	Відповідно до авторських програм за польськими підручниками або без програм
Польська мова в закладах середньої освіти як друга іноземна мова	Як іноземна мова	Відповідно до програм опрацьованих та затверджених в Україні
Мовні курси	Як іноземна мова	Відповідно до підручників виданих в Польщі для вивчення польської як іноземної
Полоністика в ЗВО	Як іноземна мова	Відповідно до підручників виданих в Польщі для вивчення польської як іноземної

Таблиця 1.1. Сучасний стан вивчення польської мови в Україні (За А. Кравчук)

Організована освіта на високому рівні можлива лише за умови відповідного методичного забезпечення у різних шкільних та позашкільних закладах, де працюють освічені, змістовно та методично підготовлені вчителі-полоністи. Останнім часом з'являється значна кількість підручників з польської мови, розробляються програми тощо. Але варто пам'ятати, що підручники до навчання польської мови повинні бути написані та дозволені до використання з урахуванням навчального змісту, затвердженого та визнаного Міністерством освіти України.

Учителі-полоністи в Україні вбачають подальшу перспективу в навчанні польської мови в запровадженні інноваційних методик і технологій навчання, апробації підручників та навчальних посібників, створенні оригінальних авторських розробок дидактичних та допоміжних матеріалів, подальшій взаємоспівпраці та підтримці і налагодженні зв'язків з освітніми закладами Польщі, підвищенні кваліфікації та самоудосконаленні.

Отже, польська меншина в незалежній Україні, відроджує етнонаціональні ознаки, розвиває традиційну народну культуру і ментальність; поступово розширює мережу навчальних закладів, створює умови навчання польською мовою.

Висновки до першого розділу

Таким чином, на ефективність засвоєння іноземної мови впливає значна кількість факторів. Серед яких можемо виокремити активні форми навчання, що розробляються на основі професійно орієнтованого мовного матеріалу, зокрема рольові та ділові ігри, ігрове моделювання; комплексність (інтегральність) навчання; внутрішня мотивованість навчання; комунікативна спрямованість навчання – глобальність мети, свідомість навчання; використання рідної мови; інтенсивність навчання.

Зважаючи на територіальну та культурну спорідненість Польщі та України, польська меншина в незалежній Україні, відроджує етнонаціональні ознаки, розвиває традиційну народну культуру і ментальність; поступово розширює мережу навчальних закладів, створює умови навчання польською мовою.

2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

2.1 Сутність поняття «граматична компетентність»

Навчальна діяльність студентів спрямовується на розвиток їхніх компетентностей, дає змогу розвивати інтелектуальний, духовно-моральний й культурний розвиток, вдосконалювати здатність конструктивно й уміло реагувати на запити суспільства і потреби сьогодення. Відповідно сучасне суспільство вимагає формування ключових і предметних компетентностей здобувачів освіти, що забезпечує ефективне використання досвіду спілкування в різноманітних сферах діяльності. Граматична компетентність є рушійним фактором у підготовці студентів у ЗВО. Компетентнісно орієнтований підхід є концептуальним напрямом сучасної освіти в Україні. Такий підхід вимагає покращення якості освіти, входженню у нове мовне середовище тощо.

За словами дослідників, компетентнісний підхід є «дієвим освітнім інструментом розвитку особистості, що спрямовується на активне й конструктивне входження людини в сучасні суспільні процеси». Досить важливим є «не лише енциклопедична грамотність, а й здатність застосовувати узагальнені знання й уміння для розв'язання конкретних ситуацій і проблем, що виникають в повсякденній діяльності», готовність здобувача освіти до продуктивної адаптації у світі, що швидко змінюється.

Компетентнісний підхід до навчання мови, дає можливість розвивати базові предметні компетентності мовної особистості студента, а також спрямований на створення внутрішніх мотивів до навчально-пізнавальної діяльності; окреслення значення мовних компетентностей відповідно до мети-результату мовної освіти; вироблення суб'єктивного досвіду, що стосується застосування предметних компетенцій під час мовленнєвих завдань у різних навчальних і життєвих соціально-комунікативних ситуаціях; використання рефлексії, аналізу власної навчальної діяльності.

Мовна компетентність є явищем, пов'язаним з певним рівнем обізнаності конкретного суб'єкта чи суб'єктів, а мовленнєва виступає здатністю людини до практичного використання знань про мову в процесі комунікації. У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти виокремлено шість елементів, що є основою мовної компетентності, а саме:

- *лексична компетентність*, тобто знання та здатність використовувати мовний словниковий запас;

- *граматична компетентність*, тобто знання й здатність користуватися граматичними ресурсами мови, такими як граматичні елементи (морфеми, основи та афікси, слова), категорії (числа, відмінка, роду, перехідності/неперехідності, залогу, виду тощо), класи (відмінювання дієслів, іменників, прикметників тощо), структури (складені і складні слова, фрази, речення); відношення (управління, узгодження тощо). Серед граматичних ресурсів виокремлюють морфологію і синтаксис;

- *семантична компетентність* – здатність усвідомлювати й контролювати організацію змісту.

- *фонологічна компетентність* – знання й навички перцепції та продукції звукових одиниць мови (фонем);

- *орфографічна компетентність* – знання й навички перцепції та продукції символів, з яких складаються письмові тексти;

- *орфоенічна компетентність* – знання й навички літературної вимови.

Аналіз літератури презентував, що в лінгвістиці та лінгводидактиці дослідження про граматичну компетентність з'явилися недавно. Граматична компетентність є складником лінгвістичної (мовної) компетентності. Для розвитку особистості необхідно формувати граматичну компетентність, тобто «знання граматичних елементів мови й уміння використати їх у мовленні». За словами В. Цетліна, граматики відіграє важливе значення в мові, дає змогу здійснювати морфологічний і синтаксичний аналізи.

Проаналізувавши праці сучасних лінгводидактів, окреслюємо

граматичну компетентність як внутрішні психічні процеси, володіння прихованими, потенційними можливостями створення граматичних одиниць мови. Оскільки мовна здатність є актуальним практичним проявом граматичної компетентності. Вона пов'язана з індивідуальними особливостями мислення, постійною зміною мовної ситуації, реакцією співрозмовників, рівнем формування граматичних умінь і навичок та автоматизацією вмінь, з особистісною мотивацією й суб'єктивними чинниками, які залежать від досвіду людини.

Грамматична компетенція впливає на вибір слів для вираження конкретних значень, форму і місце їх у висловлюваннях, і власне, втілення їх у вигляді звуків або знаків письма. Грамматична компетентність дає змогу отримати системні знання лексичного, морфологічного, синтаксичного, фонетичного та орфографічного рівнів мови для побудови осмислених і зв'язних висловлювань, володіння граматичними поняттями, а також засобами вираження граматичних категорій і вміння адекватно використовувати граматичні явища, ураховуючи різні види ситуацій спілкування для розв'язання мовленнєво-розумових проблемних завдань.

Грамматична компетентність також характеризується грамотною побудовою словосполучення, речення та синтаксичних конструкцій; це знання частин мови й синтаксичних утворень. Безперечно, граматична компетентність є важливим, але не єдиним аспектом у процесі вивчення іноземної мови, зокрема польської. Здобувач вищої освіти, котрий зрозумів усі граматичні правила, здатен грамотно будувати речення, і водночас долати труднощі під час спілкування у реальній комунікації. Формування граматичної компетентності забезпечується під час вивчення кожного з рівнів мовної системи з огляду на неоднорідність мовних одиниць та їхню переплетеність.

Грамматична компетентність забезпечуються завдяки знанням із теорії та використання цих знань на практиці. Для ефективного формування граматичної компетентності важливо орієнтуватися на принципи й правила

засвоєння теоретичних знань, застосовувати методи та прийоми пізнавальних здібностей студентів, як ми зазначали вище.

Формування граматичної компетентності сприяє виробленню вміння застосовувати граматичні засоби мови, опираючись на знання принципів, які керують поєднанням лексичних елементів у фрази, тобто вміння як розуміти й розпізнавати грамотно сформульовані речення, так і висловлювати власні думки в процесі мовлення (на відміну від простого заучування й подальшого відтворення мовних кліше). Саме вміння поєднувати й видозмінювати слова для побудови граматично правильних словосполучень і речень є одним із найважливіших умов досконалого володіння мовою, тобто його використання як засобу спілкування.

Як зазначає О. Дика, особливості граматичної компетентності полягають у:

- здатності не тільки розуміти, а й виражати значення, продукуючи й розпізнаючи правильно оформлені згідно з цими принципами фрази й речення (на відміну від заучування);

- усвідомленому вживанні граматичних форм української мови згідно із законами та нормами граматики, відчутті граматичної форми, наявності корекційних навичок щодо правильності вживання граматичних форм;

- внутрішньому невербалізованому засвоєнню граматичної системи мови, у відтворенні знань морфологічної й синтаксичної системи мови (типології форм, а також правил).

2.1. Граматичний аспект вивчення польської мови у ЗВО

Навчання іноземної мови включає багато аспектів. Одним з основних з них є вивчення граматики іноземної мови. При формуванні іншомовних продуктивних умінь, зокрема говорінні, граматики відіграє, на нашу думку, ключову роль, створюючи каркас, на якому базується лексика. Нами було проведено огляд існуючих у науковій літературі підходів вивчення граматики. На сьогодні є очевидним і загально визнаним той факт, що

граматика мови, що вивчається, виконує значну роль в навчанні іноземної мови, так як граматичні навички і вміння є найважливішим компонентами мовних умінь (читання, говоріння, аудіювання і письма). Узагальнюючи досвід сучасних вчених, а також спираючись на власний досвід, приходимо до висновку, що формування граматичної компетентності – це складний і довгий процес, тому завдання викладача полягає в тому, щоб підібрати такий підхід і систему вправ, які б максимально але швидко та ефективно допомогли студентам опанувати граматику іноземної мови, зокрема і польської.

Протягом тривалого часу, граматичний аспект навчання іноземних мов залишається предметом суперечок серед учених-методистів. Так, Ж. Вітлін зазначає, що «жоден із аспектів навчання мов не був протягом багатьох років предметом таких інтенсивних обговорень і дискусій».

У різні періоди розвитку науки педагогіки та методики викладання іноземних мов граматиці надавалося різне значення. Так, наприклад, система понять і категорій сучасної граматики, аж до термінології (назва частин мови, відмінків і т. д.), сходиться до античної мовознавчої традиції, а спочатку термін граматики розумівся як мистецтво читання та письма.

Наприкінці XIX століття розвиток капіталістичних відносин стало причиною формування «натурального» методу, основною відмінністю якого було запрошення іноземців у сім'ї для навчання дітей іноземної мови у повсякденному житті. Граматики мови не вивчалася, акцент робився на повторенні зразків промови викладача-носія. Однак, незважаючи на існування різних підходів і методів, згідно з якими навчання мови не передбачає обов'язкового та систематичного вивчення її граматичних законів і правил, у сучасних вітчизняних та зарубіжних методиках викладання іноземної мови традиційно все ж таки прийнято вважати, що оволодіння іноземною мовою неможливе без вивчення граматичного складу цієї мови, а також правил зміни слів, їх зв'язків у словосполученнях та реченнях. Однак

слід пам'ятати, що вивчення граматики не є метою, а одним з найважливіших засобів навчання іноземної мови.

Розглянемо кілька вагомих аргументів на користь вивчення граматики, які проводяться авторами наукових досліджень. Наприклад, аргументуючи важливість вивчення граматичного аспекту мови, вчений і автор серії книг про викладання граматики Скот Торнберрі говорить про те, що знання граматичної структури мови відкриває перед учнями/студентами необмежені можливості використання мовних одиниць, а також надає можливість прояву індивідуальної свободи творчості, у той час як відсутність будь-яких граматичних навичок призводить до використання і відтворення обмеженої мінімальної кількості смислових висловлювань, що ґрунтуються на мінімальному раніше вивченому наборі фраз-кліше.

Ще одним аргументом на користь вивчення граматичного аспекту є роль граматики, адже її метою є не просто безлике механічне поєднання лексичних одиниць у речення, а точна передача сенсу висловлювання з усіма емоційними відтінками і підтекстами. Справді, чи можна точно передати думку за допомогою лише набору лексичних одиниць? Очевидно, що завдання нездійсненне. З цього приводу дуже коротко висловив думку радянський лінгвіст Л. Щерба: «Лексика – дурниця, граматика – молодець».

Окрім цього, вивчення граматики іноземної мови сприяє кращому засвоєнню та усвідомленню граматичного складу своєї рідної мови, розвиває логіку, пам'ять, спостережливість, а також здатність до аналізу та узагальнення, що безпосередньо відноситься до розвивальних, освітніх та виховних цілей навчання.

На основі наведених висловлювань, можна зробити висновок про те, що спроба відмовитися від вивчення граматики чи, навпаки, перебільшення її ролі у навчанні іноземної мови негативно відбиваються на результатах навчання. Є. Соболева у своїй статті підкреслює, що «недостатній рівень сформованості граматичних навичок є непереборним бар'єром на шляху

формування не тільки мовної, а й соціокультурної та мовної компетенції учнів/студентів».

На думку психолога Б. Беляєва, «треба не стільки знати правила про те, як конструювати іншомовні пропозиції, скільки практично опанувати різні граматичні конструкції в своєму мовленні». Проілюструємо наше дослідження іншим прикладом: методика інтенсивного навчання іноземній мові дорослих Г. Китайгородська побудована на комунікативному методі навчання граматики.

Прихильники імпліцитного підходу, основою якого є комунікативний метод, де підготовка до реального спілкування є метою та пріоритет віддається живій комунікації, вважають, що не можна вивчати граматику поза контекстом. Так, учні/ студенти мимоволі запам'ятовують, у яких випадках використовуються конкретні граматичні конструкції. На наш погляд, цей принцип має свою ефективність, тому що вивчене практикується в контексті та в порівнянні з іншими граматичними конструкціями. У той же час, експліцитний підхід, на відміну від імпліцитного, передбачає обов'язкове пояснення граматичних правил і конструкцій. У зв'язку з розглянутою проблемою необхідно також згадати дедуктивний підхід, який має на увазі більш традиційний стиль викладання.

Відповідно до попередньо зазначених аргументів варто зазначити, що під час навчання граматики необхідно використовувати принцип двоплановості, тобто коли вплив на свідомість і підсвідомість здійснюється одночасно. Наприклад, коли викладач чітко окреслює комунікативне завдання, однак має на меті і навчальну, тобто граматичну ціль, яка не усвідомлюється студентами. Активізація сфери підсвідомого поряд із свідомим сприйняттям граматичних явищ, а також двопланове навчання значно розширює межі інтелекту і пам'яті студентів, дає змогу їм засвоювати великий обсяг граматичного матеріалу в контексті усно-мовленнєвого спілкування за досить короткий час.

Формування граматичної компетенції вимагає не лише правильного оформлення граматичної структури згідно з нормами мови, але й обумовлює функціонування граматичного явища у мовленні відповідно до комунікативних завдань, тобто втілює комунікативні можливості граматичних явищ.

Звертаючись до вивчення граматики у ЗВО, то, дійсно, часто можна помітити надання багато уваги саме вивченню граматики, адже це найскладніша частина навчання, тому практичні навички володіння іноземною мовою залишаються в нерозвинутому стані. Комунікативна мета навчання дає можливості щодо формування основних вимог, пов'язаних з обсягом граматичного матеріалу, який необхідно засвоїти, тобто він повинен бути достатнім для користування мовою як засобом спілкування і реальним в межах засвоєння програми.

Загальновідомо, що оволодіння будь-якою діяльністю, зокрема мовленнєвою, потребує певних знань. На основі набутих знань формуються навички та розвиваються вміння. Знання мовного матеріалу потребує подальшого тренування, тобто, спостереження за граматичним явищем в тексті або спеціально обраних реченнях, розуміння правил уживання граматичних форм, характерних для мовного матеріалу, практичне використання граматичного матеріалу в мовленні завдяки багаторазовому тренуванню та автоматизації вживання мовного явища в мовленні. Необхідно закріплювати правила – формули шляхом повторення однотипних фраз. Однотипність фраз, які часто повторюються у мовленні, сприяє системності у роботі мозку. Відповідно регулярність повторення однотипних фраз, їх «неперервність» у часі є необхідною умовою формування навичок.

Також необхідно підкреслити важливість створення різноманітних мовленнєвих ситуацій, які передбачають збереження уваги студентів при оволодінні певною граматичною формою та подальше успішне засвоєння матеріалу. Тобто це можливість використати вивчений матеріал у різних ситуаціях.

Діапазон видів вправ, які можуть використовуватися в межах комунікативного підходу, практично не обмежений. Вважається, що це такі вправи, які забезпечують досягнення студентами комунікативних цілей навчального плану, залучають їх у процес спілкування і сприяють обміну інформації, обговоренню, взаємодії. Граматичний матеріал повинен бути організований функціонально, тобто: граматичні явища органічно поєднуються з лексичними. Наприклад, навчаючи правильній побудові та структурі речень, необхідно звертати увагу на їхню зміст та тематику.

Формування граматичних навичок, відповідно надалі компетентності повинне відбуватися на рівні окремих структур та зв'язного діалогічного та монологічного мовлення. Це дає змогу тренувати граматичні структури не відокремлено, а й у тематичному зв'язку. Отже, можна виокремити чотири основні етапи роботи над граматичним матеріалом:

- етап презентації граматичних явищ, сприйняття структури і створення основи для подальшого формування навичок;
- формування мовленнєвих граматичних навичок шляхом їх автоматизації в усному мовленні;
- залучення навичок до різних видів мовлення, зароджується механізм самостійного виклику структури;
- розвиток мовленнєвих умінь.

Граматичні навички є компонентами різних видів мовленнєвої діяльності, і тому вони відрізняються залежно від виду мовленнєвої комунікації. Вивчення граматики дає змогу систематизувати отримані знання. Разом з тим граматичні правила необхідно усвідомлювати, такий принцип утворює звичку і використання правил поступово стає автоматичним. Таким чином, при існуючому плюралізмі думок про роль і значення граматики у вивченні іноземної мови, а також різноманітні методів навчання, не можна однозначно відповісти на запитання, який з методів і підходів є найбільш результативним.

Отже, у процесі планування занять польської мови викладачеві необхідно відповісти на низку питань:

1. Яка мета цієї аудиторії? (підготовка до міжнародного іспиту/поїздка в країну мови/ділова польська тощо). Відповідь на це питання дасть змогу викладачеві визначити потрібний обсяг граматичному матеріалу.

2. Якою є мовна база студентів? З якими граматичними структурами та мовними явищами вони вже знайомі?

3. Які матеріали та ресурси доступні для використання викладачем на занятті (наявність великої різноманітності ресурсів дає змогу використовувати всі підходи під час навчання граматики)?

4. До якого стилю навчання звик кожен із студентів? [20].

Відповівши ці запитання, викладач визначить собі, який із підходів стане йому провідним у процесі навчання граматиці. Однак слід пам'ятати, що навіть у межах однієї аудиторії необхідно комбінувати кілька підходів для досягнення максимального результату і кінцевої мети навчання будь-якій іноземній мові – вільного говоріння іноземною (польською).

Таким чином, підходи до навчання і обсягу граматичних явищ, що вивчаються, істотно відрізнялися в різні періоди розвитку методики і педагогіки як науки. На сьогодні є очевидним і загальноновизнаним той факт, що грамика мови, що вивчається, виконує значну роль у навчанні іноземної мови, оскільки граматичні навички та вміння є найважливішим компонентами мовних умінь (читання, говоріння, аудіювання, письма).

Стосовно навчання граматики у методиці викладання іноземних мов традиційно прийнято виділяти два підходи: імпліцитний та експліцитний. Для кожного з них характерно використання різних методів: структурний/комунікативний та індуктивний/дедуктивний. Сучасні методисти і викладачі-практики застосовують комплексне поєднання зазначених методів. Більшість викладачів переважно використовує так званий диференційований підхід, який дає змогу поєднувати різні техніки та стратегії з метою максимального аналізу особливостей та потреб студентів.

Формування граматичної компетентності – це складний і тривалий процес, тому завдання викладача полягає в тому, щоб підібрати такий підхід і систему вправ, які б максимально швидко і ефективно допомогли студентам оволодіти граматиною польської мови.

Висновки до другого розділу

Отже, граматична компетентність – це ключовий елемент комунікативної компетентності, тобто уміння мовця будувати ефективну мовленнєву поведінку, яка відповідає нормам соціальної взаємодії, притаманним конкретній культурі; уміння учасників спілкування володіти комунікативними, стратегічними, правилами спілкування й передбачає органічну єдність мовної, мовленнєвої, прагматичної й предметної компетентностей. Граматична компетентність – це знання, уміння й навички з граматики, необхідні для побудови власних висловлювань у конкретних мовленнєвих ситуаціях.

3. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Технології дистанційного навчання у процесі вивчення польської мови у ЗВО

Віддалена форма навчання – це елементарна та безперешкодна система заняття. Вона була винайдена у Великій Британії і в наш час у світі її активно застосовують. Вона допомагає набути додаткових знань. Той, хто навчається, регулярно роблячи домашні роботи, отримує стабільні фіксовані навички. Теорія осягається без зайвих напруг, злагоджено включаючись у тренувальні вправи. Формування теоретичних і практичних навичок досягається в процесі систематичного вивчення матеріалів та прослуховування та повторення за диктором вправ на аудіо та відеоносіях.

Щоб повною мірою скористатися дистанційним навчанням, необхідно ухвалити зміни у педагогіці. Дистанційне навчання мов – це практика навчання мови в інтерактивному режимі за допомогою відеоконференцій. Вона полягає в тому, що може вплинути на польську мову.

Дистанційне навчання мови відбувається, коли викладачі проводять заняття віртуально з використанням технології відеоконференцій для навчання мови. Термін «відеоконференції» спочатку використовувався для опису «системи, в якій двоє або більше учасників у різних місцях можуть взаємодіяти за допомогою спеціалізованого обладнання через високошвидкісне підключення до Інтернету» [5].

В наш час термін відеоконференцзв'язок може також відноситися до програмно-орієнтованих комп'ютерних комунікаційних відео-інструментів, таких як Skype (www.skype.com) і Zoom (<http://zoom.us>), які полегшують синхронний зв'язок і не потребують спеціального обладнання.

Мета при використанні освітніх технологій повинна полягати в тому, щоб досягти «нормалізації». У дистанційному навчанні мови можна сказати,

що нормалізація може відбуватися тільки в тому випадку, якщо студенти забувають, що їхній викладач знаходиться по той бік екрану.

Це означає, що професіонали потребують підтримки та часу, щоб навчитися ефективно використовувати нові технології. Будь-який тренінг у галузі освітніх технологій включає більше, ніж просто вивчення того, як використовувати технологію.

3.2. Інформаційно-комунікаційні технології під час вивчення іноземної (польської) мови

Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) з кожним роком дедалі активніше використовуються у процесі навчання іноземної мови. Сьогодні вивчення польської мови у ЗВО здебільшого проводиться у комп'ютерних класах, із застосуванням усіх технічних новинок, доступних вітчизняному користувачу: різні презентації, документальні фільми та on-line архіви провідних бібліотек світу.

ІКТ у процесі навчання з іноземної мови дають можливість:

- індивідуального двостороннього спілкування студента з викладачем, партнерами з навчання;
- широкого доступу до різноманітних джерел мовної та немовної інформації.

Таким чином, перед нами відкриваються великі перспективи у засобах вивчення іноземної мови за допомогою комп'ютерних технологій.

З методологічного боку процесу вивчення іноземної мови у ЗВО застосування ІКТ обґрунтовано такими критеріями:

- 1) інформативність навчального матеріалу;
- 2) інтенсифікація самостійної роботи кожного студента;
- 3) формування комунікативної ситуації у вигляді розвитку комунікативних навичок;
- 4) оволодіння різними мовними моделями та структурами;
- 5) підвищення пізнавальної активності студентів;

б) посилення мотивації вчення.

Комп'ютерні технології дають змогу вирішити важливу проблему – формування мотивації навчання іноземної мови у вузі. Сучасна молодь виросла на комп'ютерних іграх, які у ряді випадків допомагають почуватися психологічно комфортно. Крім того, комп'ютер не викликає у молодих людей почуття страху та безпорадності при використанні. Навпаки, застосування комп'ютера у процесі навчання викликає позитивні емоції та створює психологічно-комфортні умови. Комп'ютерне навчання містить у собі величезний мотиваційний потенціал і відповідає принципам індивідуалізації навчання.

Інформаційні технології допомагають створити нове навчальне середовище, де студенти несуть більше відповідальності за власне навчання. Говорячи про інформаційно-комп'ютерні технології, ми передусім маємо на увазі використання сучасних засобів телекомунікацій та мультимедіа в освітньому процесі вищої школи, онлайн та офлайн ресурсів, електронні підручники та словники, онлайн-курси іноземної мови, а також енциклопедії та довідники, доступні у глобальній мережі Інтернет.

3.3. Аналіз офлайн та онлайн програм і сервісів для навчання граматиці польської мови

Для аналізу були обрані наступні програми та сервіси: PowerPoint, Canva, На Урок, Wordwall, LearningApps.

Вибір програми PowerPoint обумовлений її загальним поширенням та зручністю використання, вона не потребує підключення до інтернету, на відмінно від решти сервісів з цього преліку.

LearningApps – обраний автором цієї курсової роботи, тому що є безкоштовним сервісом і дає змогу вчителям закріплювати пройдений матеріал з допомогою онлайн вправ.

Перевагою сервісів Wordwall та На Урок є легкість у навігації та створенні вправ чи тестів, а також можливість роздруковувати матеріали.

Платформа Canva має великий перелік готових дизайнерських шаблонів для презентацій і кількість теоретичних відомостей про роботу з презентаціями у цій програмі є достатньо великою, проте використання дошок створених з допомогою Canva ще не набуло характеру загального використання на уроках. Ймовірно причиною може бути мала кількість теоретичних матеріалів, що описують роботу з дошками, це є підставою для опису алгоритму зі створення дошки у Canva.

PowerPoint – це застосунок для створення та відтворення презентацій, що є частиною Microsoft Office.

З допомогою таких презентацій учитель може демонструвати учням текст, малюнки, аудіо та відео матеріали, фотознімки, діаграми і тд. Слайди презентації не повинні бути перевантажені інформацією. На них потрібно розміщувати лише загальну, найважливішу інформацію: таблиці, малюнки чи фрази, які допоможуть учням краще сприймати та запам'ятовувати матеріал. Важливо, що матеріали з презентації повинні доповнюватися усними поясненнями педагога [23].

Девід Льюїс – автор численних наукових статей та п'яти наукових монографій посеред інших визначає такі вимоги до оформлення презентацій:

- кожен слайд має відображати одну думку;
- текст має складатися з коротких слів та простих речень;
- рядок має містити 6 – 8 слів;
- всього на слайді має бути 6 – 8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда;
- у заголовках мають бути і великі, і малі літери (а не тільки великі);
- слайди повинні бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі даних;

- кількість блоків статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі [13].

Negacja

Lubię - Kogo? Co? Biernik	Nie lubię – Kogo? Czego? Dopełniacz
▶ Lubię zieloną herbatę	Nie lubię zielonej herbaty
▶ Widzę przystojnego chłopaka	Nie widzę przystojnego chłopaka
▶ Piję zimny sok	Nie piję zimnego soku
▶ Kupiłam czerwone wino	Nie kupiłam czerwonego wina

Рис.1 Слайд з презентації виконаної в PowerPoint, презентація з теми «Родовий відмінок у польській мові»

Ćwiczenie

- ▶ Lubię (biała kawa)
- ▶ Kocham (mój brat)
- ▶ Kocham (mój tata)dentystę mężczyznę
- ▶ Czy znacie (moja rodzina)?
- ▶ Robimy (paraca domowa)
- ▶ Ugotowałam (pyszny obiad)
- ▶ Rozumiem (twoja dziewczyna)
- ▶ Codziennie spotykam (ten chłopak)
- ▶ Jak często pijecie (sok pomarańczowy)?

Рис.2 Слайд з презентації виконаної в PowerPoint, презентація з теми «Родовий відмінок у польській мові»

Canva – це платформа графічного дизайну, яка дає змогу користувачам створювати графіку, презентації, афіші та інший візуальний контент. Цим інструментом можна користуватися як з допомогою комп'ютера так і з допомогою телефона. Сервіс пропонує великий банк зображень, шрифтів, шаблонів та ілюстрацій. [30]

Canva відрізняється від PowerPoint наявністю великої кількості готових шаблонів, які були розроблені дизайнерами. З допомогою цієї програми можна створювати візуально незвичні презентації. Сервіс загалом є безкоштовним, але вимагає реєстрації, за додаткову оплату пропонується версія з розширеними можливостями.

Canva уможлиблює створення інтерактивних он-лайн дошок на основі яких можуть проводитися заняття. Щоб створити таку дошку потрібно зареєструватися, наступний крок – це вибір категорії «Дошка» на головній сторінці.

На рис. 3 зображено екран, який бачить користувач після вибору заданої категорії. Біла частина крану з правого боку – це пуста дошка, на яку користувач може додавати матеріали. З лівого боку екрану знаходиться вертикальне меню, що складається з таких категорій: шаблони, елементи, передані, проекти, текст, Google Maps, більше.

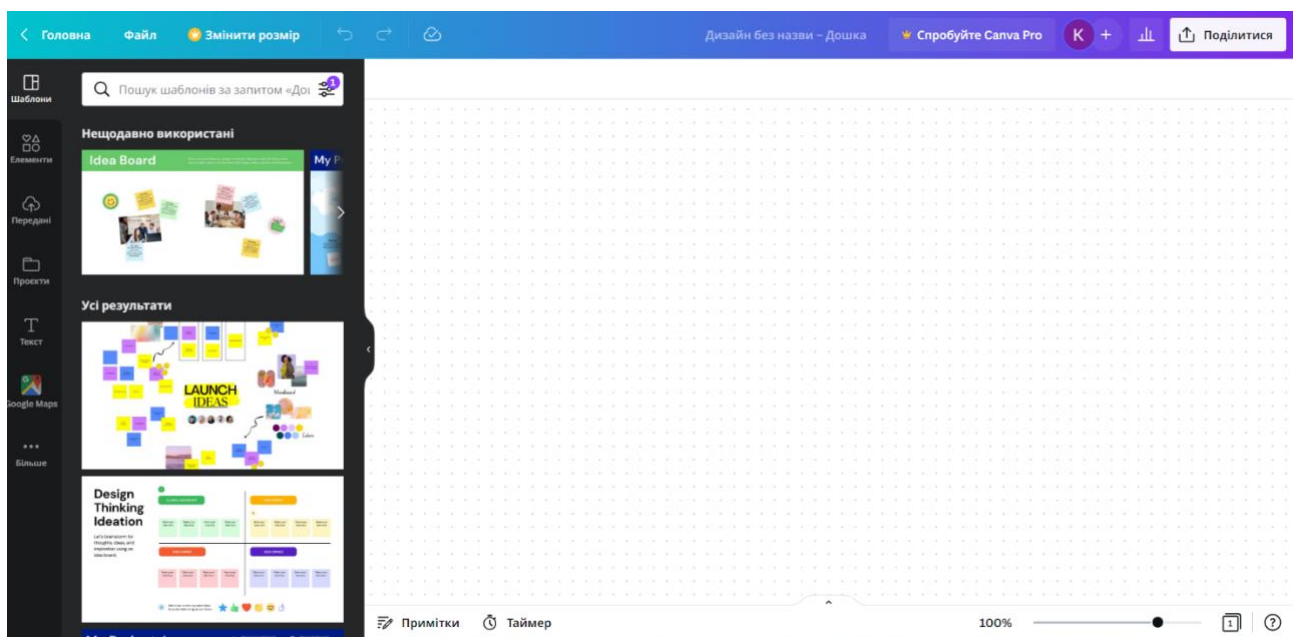


Рис.3 Видяг робочого екрану під час роботи з дошкою у Canva

Далі потрібно назвати дошку. Для її створення користувач може обрати шаблон, або працювати без нього. Характерною рисою інтерактивної дошки у Canva є те, що вона не обмежена рамками. Дошку можна наближувати та віддалювати з допомогою повзунка в правому куті екрану до безкінечності.

Щоб додати інформацію потрібно перейти у вертикальне меню з лівого боку екрану, натиснути «Елементи» та обрати потрібний формат: зображення, відео, аудіо, діаграми, таблиці, графіки, фігури, лінії та інше. Для швидкого пошуку можна використати пошукову стрічку. Після обрати потрібний матеріал і натиснути на нього, після цього він з'явиться на екрані. Елементи поділяються на безкоштовні та ті, які доступні користувачам, що обрали платний тариф. Біля цих елементів з'являється позначка «Pro».

Якщо серед доступних матеріалів не вдалося знайти потрібних елементів можна завантажити власні зображення, відео чи аудіо файли на дошку з допомогою вкладки «Завантажити» у лівому вертикальному меню.

Щоб додати текст користувач може відредагувати текстовий матеріал, який вже розміщено на шаблоні, або ж вставити текст з допомогою категорії «Текст» у меню.

З допомогою останньої категорії «більше» користувач може завантажити інтерактивну мапу, QR код, відео з YouTube та інше.

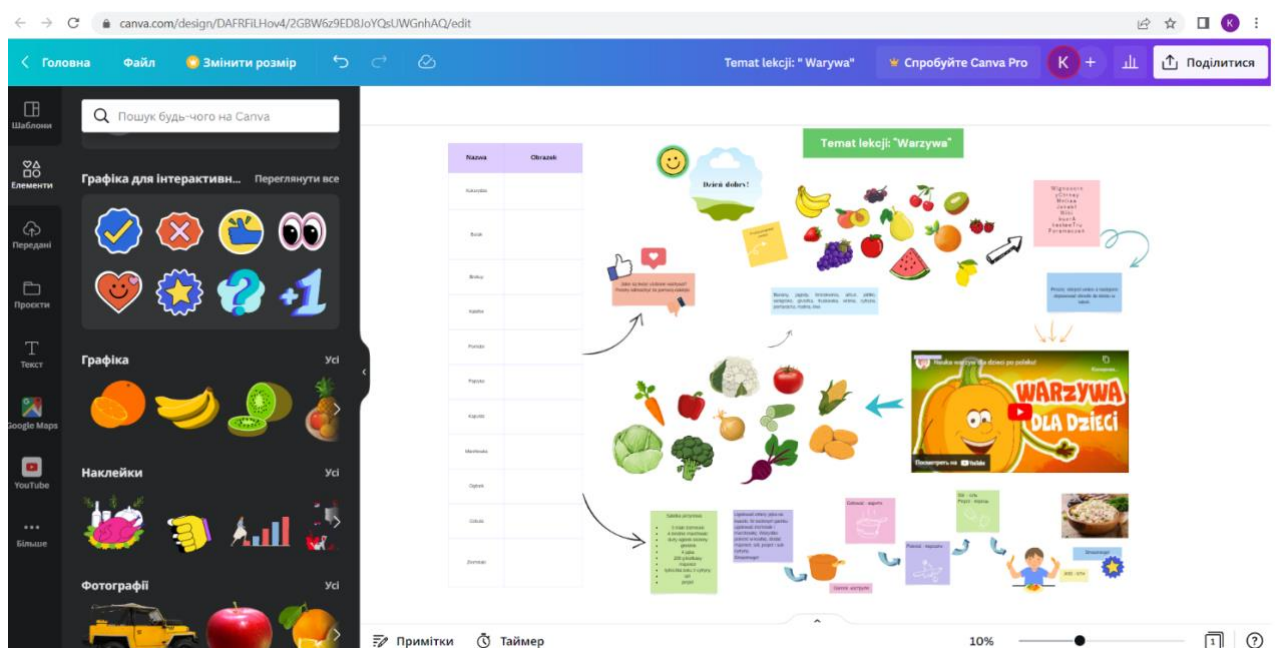


Рис. 4 Процес створення дошки у Canva

Під час створення дошка зберігається автоматично у закладці «проекти». Користувач може редагувати її нескінченну кількість разів.

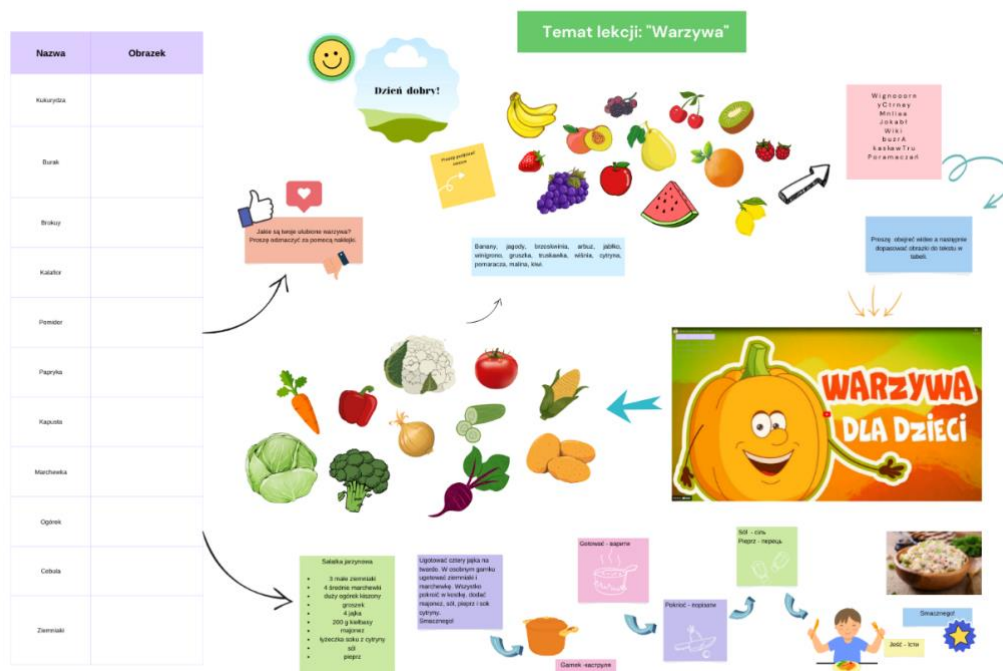


Рис. 5 Вигляд дошки створеної у Canva на тему “Warzywa”

Після створення інтерактивної дошки вчитель може поділитися он-лайн дошкою з учнями, цей метод буде зручним у випадку дистанційного навчання. Для цього слід виконати наступні дії: натиснути «поділитися» у правому верхньому куті екрану і ввести адреси електронних скриньок учнів. Далі вони отримають повідомлення на електронну скриньку та можуть прийняти запрошення, окрім цього повідомлення з’явиться безпосередньо на сторінці учнів у Canva, якщо вони зареєстровані.

Після прийняття запрошення учень та вчитель можуть разом працювати з матеріалами на дошці, бачити рухи курсора один одного, разом переставляти та додавати елементи, редагувати елементи дошки.

Сервіс надає можливість прикріплювати коментарі до елементів, для цього потрібно натиснути на елемент правою кlawішою миші та обрати «Коментар». Щоб позначити конкретного учня вчитель може використати знак «@», а далі вести його ім’я. Після імені слід написати коментар чи додати завдання. Учень бачить, що біля елемента з’явився аватар вчителя та

загорілася червона лампочка. Він може відповідати на коментарі вчителя чи у схожий спосіб ставити запитання.

Окрім роботи он-лайн з дошкою вчитель може завантажити дошку у форматі PNG чи інших форматах. Послідовність дій для збереження:

- оскільки інтерактивна дошка не має кордонів, для початку потрібно виділити ту частину дошки, яку треба завантажити;
- натиснути «поділитися» у правому верхньому куті екрану;
- натиснути «завантажити»;
- обрати потрібний формат та вказати інші налаштування;
- натиснути «завантажити».

Дошка буде збережена у тому місці, яке вкаже користувач. Після вчитель може використовувати дошку в роздрукованому чи електронному вигляді, але без інтерактивних елементів.

На Урок – це український освітній он-лайн портал, його можна використовувати для кращого засвоєння та тренування вивченого матеріалу з учнями [25]. Сервіс є безкоштовним, але для його використання потрібно зареєструватися. Для прикладу розглянемо алгоритм створення тесту з польської мови на порталі «На Урок»:

- після завершення реєстрації перейдіть на особисту сторінку;
- в меню по лівому боці екрану натисніть «створити тест»;
- заповніть інформацію про тест, вкажіть його назву, предмет та клас для якого створюється тест;

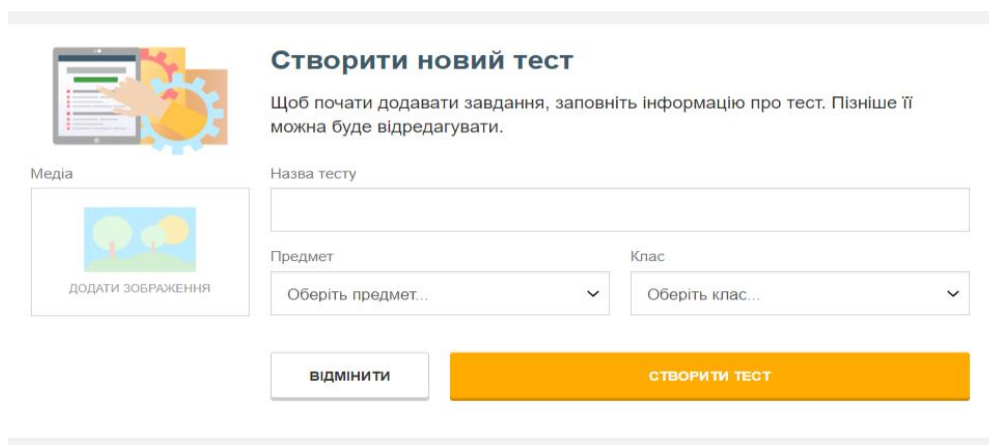


Рис. 6 Заповнення інформації про тест на порталі На Урок

- додайте запитання, впишіть варіанти відповідей, позначте правильну відповідь (питання та відповіді можуть бути виражені у формі тексту чи ілюстрацій);

Тип питання: Одна правильна (dropdown), Бали: 5

Запитання (обов'язкове поле): Zawód to

Медіа: ДОДАТИ ЗОБРАЖЕННЯ

Вкажіть варіанти відповідей:

- Професія [ДОДАТИ ЗОБРАЖЕННЯ]
- Робота [ДОДАТИ ЗОБРАЖЕННЯ]
- Завод [ДОДАТИ ЗОБРАЖЕННЯ]

Рис.7 Створення запитань до тесту на порталі «На Урок»

- якщо правильних відповідей кілька потрібно у графі «тип питання» зазначити опцію «декілька правильних»;

- на цьому етапі також можна виставити кількість балів, які отримає учень за правильну відповідь на це запитання;

- для збереження питання натисніть «створити питання»;

- щоб додати наступні запитання оберіть опцію «дати запитання» та повторіть попередні кроки;

- після створення достатньої кількості запитань у правому верхньому куті натисніть «опублікувати тест».

Після публікації тест знаходиться у графі «Мої тести» в меню з лівого боці екрану. Створений тест можна змінювати. Для цього слід обрати тест, який потрібно змінити, натиснути на нього, у правому верхньому куті обрати квадрат «редагувати». Після завершення редагування зберегти зміни.

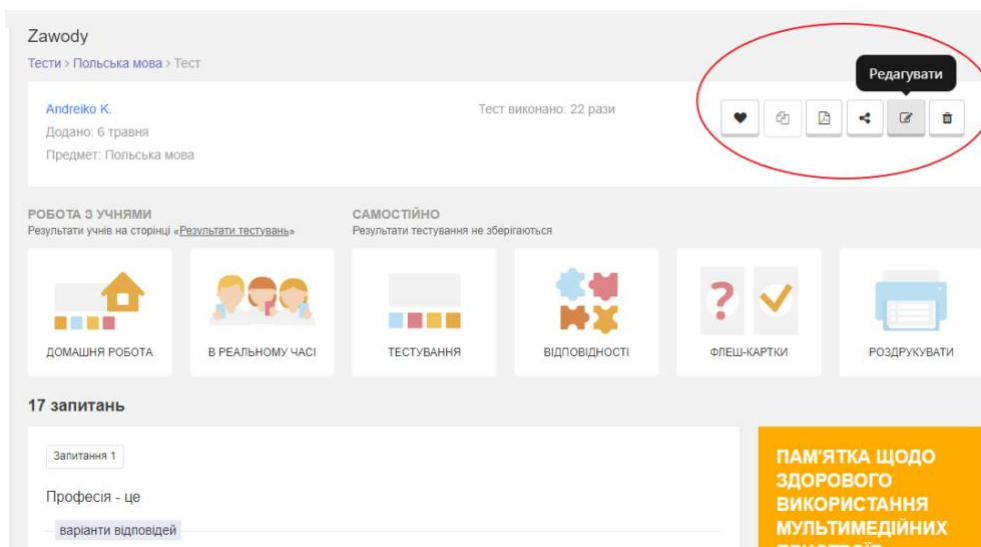


Рис. 8 Редагування тесту на порталі На Урок

Окрім цього портал надає можливість поширювати тести, їх можна розмішувати на своїй сторінці у фейсбук, задавати на домашнє завдання учням, чи виконувати у режимі реального часу. Щоб задати тест на домашнє завдання належить виконати перелік наступних вказівок:

- обрати з переліку потрібний тест;
- натиснути опцію «домашня робота»;

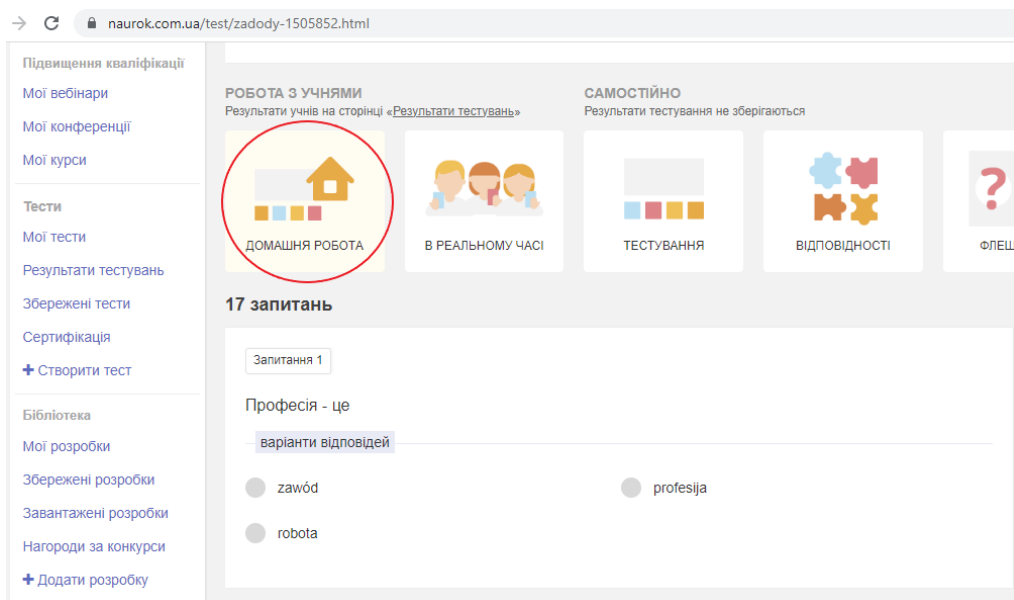


Рис. 9 Створення домашньої роботи на порталі На Урок

- вказати дату та час до якої учням необхідно виконати домашнє завдання;
- налаштувати решту категорій, на приклад, час проходження тесту, кількість спроб чи інше;

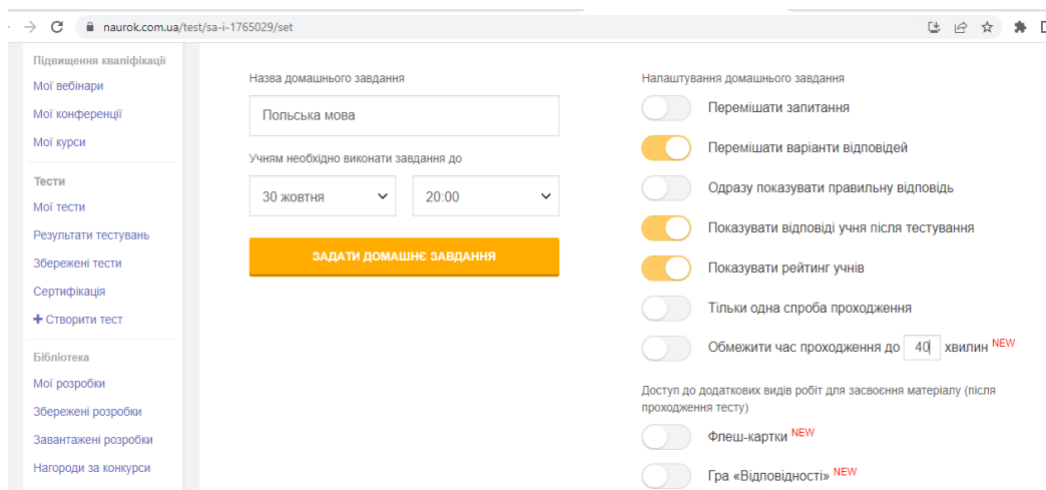


Рис. 10 Налаштування домашнього завдання на порталі На Урок

- після завершення налаштувань натисніть «задати домашнє завдання», після цього ви отримаєте посилання на тест та код, які потрібно надіслати учням, щоб вони отримали доступ до домашнього завдання.

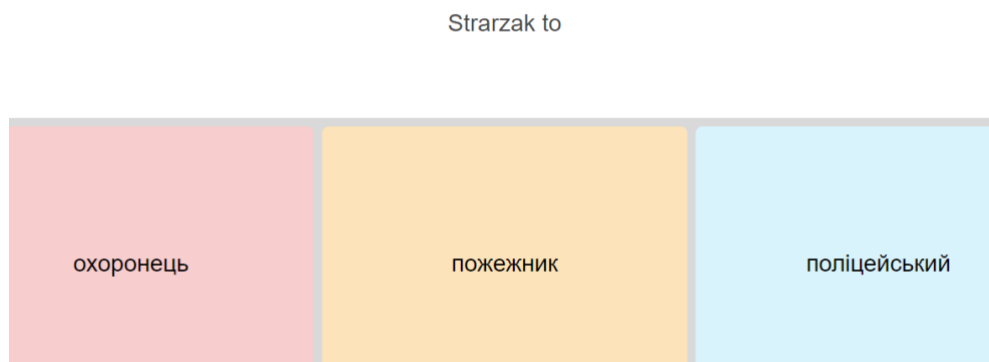


Рис. 11 Вигляд тесту на екрані учня

Перевагою сервісу На Урок є можливість вчителя переглядати результати тестувань. Вчитель може перевірити роботу кожного учня, для цього потрібно перейти у вкладку «Результати тестувань» та обрати необхідне тестування.

Для завантаження тестувань у PDF форматі необхідна сертифікація базового рівня, неактуальні тести можна видаляти. Окрім цього портал надає можливість учителям підвищувати свою кваліфікацію, для цього пропонуються різного роду конференції, вебінари та курси, за проходження яких можна отримувати платні сертифікати.

Wordwall – це платформа, з допомогою якої можна створювати інтерактивні вправи за вже готовими шаблонами і користуватися ними онлайн, чи розробляти матеріали для роздруку. Вправи можна відкривати з різних пристроїв: комп'ютер, телефон, планшет, чи інтерактивна дошка. Матеріали для роздруку можна завантажити у файлі PDF.

Варто зазначити, що безкоштовно з допомогою цього сайту можна створити 5 власних вправ, або користуватися вже створеними вправами інших вчителів. Щоб отримати доступ до матеріалів для роздруку чи можливість створити більшу кількість вправ потрібно викупити платний пакет [27].

Існує три індивідуальних плани: «Базовий» – безкоштовний, «Стандартний» – 60 гривень на місяць, «Про» – 90 гривень на місяць. Індивідуальний план «Стандартний» дає можливість створювати необмежену кількість вправ з допомогою вісімнадцяти шаблонів, індивідуальний план «Про» дозволяє використовувати тридцять три шаблони та створювати необмежену кількість вправ. Обидва платні тарифи надають доступ до шістнадцяти матеріалів до роздруку.

Перевагою цієї платформи є легкі та зрозумілі у використанні шаблони для створення вправ. Найпопулярніші серед них це шаблони: «Відповідники», «Вікторина», «Випадкові карти», «Випадкове колесо», «Сортування за групами» та інші. Далі буде описано роботу шаблоном «Випадкове колесо».

На рис. 12 зображено вправу створену з допомогою сервісу Wordwall. Основою вправи є колесо, що складається з різних фрагментів, на кожен з яких вписується слово чи кілька слів. Кількість фрагментів у колесі варіюється залежно від потреби.



Рис. 12 Вправа створена з допомогою платформи Wordwall на тему «Koniugacja – ę, -isz/-ysz»

Такого типу вправи можна використовувати, для повторення лексики з польської мови чи для тренування граматики. На рисунку 12 зображено вправу на кон'югацію «-ę, -isz/ -ysz». Вправа полягає на обертанні колеса і згодом його зупинці на рандомно обраному елементі. Стрілка вказує на слово, яке учень повинен провідміняти за відмінками. Опрацьовані слова вилучаються вчителем, таким чином завдання не будуть повторюватися, відповідно кількість елементів у колесі буде зменшуватися.

Вправи створені за цим шаблоном підходять і для повторення лексики, тоді завданням учня може бути: «придумати речення зі словом» чи «пояснити значення цього слова польською мовою», «показати жестами чи мімікою слово, при цьому інші учні повинні відгадати це слово» у останньому випадку учитель не повинен показувати колесо усьому класу, а лиш називати слово учневі, завданням якого є демонстрація слова з допомогою пантоміми.

Створення подібної вправи не займає багато часу, для цього потрібно виконати покрокову інструкцію:

- зареєструватися на сайті;
- натиснути «Створити вправу» у верхньому меню;
- обрати шаблон «Випадкове колесо»;
- вписати назву вправи, опис;

- ввести слова, що будуть відображатися на елементах колеса;
- натиснути «створити вправу».

Назва вправи

Konjugacja -ę, -isz/ -ysz

+ Опис

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

Рис.13 Процес створення вправи за шаблоном «Випадкове колесо»

На сервісі Wordwall є доступ до анімованих шаблонів, один із них – це «Літак». Завданням учня є прочитати умову внизу екрану та поцілити літаком у хмарину з правильною відповіддю. Окрім тренування польської мови вправа розвиває швидкість реакції та уважність.



Рис.14 Анімована вправа за шаблоном «Літак» на тему «Konjugacje»

Розглянемо алгоритм створення анімованої вправи «Літак»:

- натиснути «створити вправу» у верхньому меню;
- обрати шаблон «Літак»;

- вписати питання та варіанти відповідей (питання на відповіді варто писати максимально короткі, щоб учень встигав їх прочитати та швидко відреагувати);
- позначити правильні відповіді;
- натиснути «створити вправу»

Рис. 15 Процес створення вправи за шаблоном «Літак»

Після створення вправи слід перевірити її діяльність, щоб зрозуміти чи відповідає її швидкість навикам та швидкості реакції категорії кчнім для якої вона розрахована. Якщо відкрити, створену раніше вправу, та прогорнути екран до низу можна побачити додаткові налаштування, такі як: таймер, кількість «життів» тобто помилок, які може зробити учень перед тим, як гра завершиться, швидкість, порядок запитань та дозвіл на перегляд правильних відповідей. Після налаштування цих опцій потрібно натиснути «Застосувати до цієї вправи».

Рис. 16 Додаткові налаштування до вправи «Літак»

Вправи створені за шаблоном «Літак» можуть бути цікавим домашнім завданням для учнів. Щоб задати домашнє завдання на платформі Wordwall спочатку потрібно відкрити вправу, потім під нею обрати опцію «Задати домашнє завдання», налаштувати умови домашньої роботи, скопіювати посилання на вправу і поділитися ним із учнями.

LearningApps – це сервіс, що був створений для підтримки процесів навчання та викладання з допомогою невеликих інтерактивних модулів. Створені на порталі вправи не позиціонуються, як цілісні уроки, проте їх використання є доцільним у будь-якому навчальному процесі. Вправи можна використовувати багаторазово та редагувати їх. [26]

Ця платформа є безкоштовною, проте окремі функції доступні лише у платному тарифі. Для роботи з сервісом LearningApps спочатку потрібно зареєструватися. Після реєстрації користувач отримує доступ до бібліотеки з вже готовими вправами, створеними іншими користувачами. У пошуковій строфі, що розміщена у лівому верхньому куті, можна вписати потрібну тему і сервіс покаже вправи, що стосуються цієї тематики, за умови, якщо раніше вони були створені іншими користувачами.

Після натискання на «Перегляд вправ» у верхньому горизонтальному меню з'являються різні категорії за якими також можна орієнтувати у пошуку вправ. А з допомогою повзунка налаштовується рівень складності починаючи з дошкільної освіти і закінчуючи післядипломною.

LearningApps дозволяє створювати власні вправи з допомогою низки шаблонів. Перелік шаблонів можна переглянути натиснувши на вкладку «Створення вправи». Шаблони в Learning Apps є різних видів, зокрема: шаблони вибору, шаблони розподілу, шаблони послідовності, шаблони заповнення, шаблони типу «онлайн-ігри». [24]

Перевагою цього сервісу є те, що під час створення власної вправи вчитель може керуватися прикладами схожих вправ. Тобто спочатку - переглянути завдання створені іншими вчителями, а потім шляхом редагування та модернізації вправи іншого користувача створити власну. Це

дозволяє швидше опанувати різнотипні шаблони та спростити роботу з ними.
[24]

Щоб створити завдання з допомогою такого методу потрібно:

- зареєструватися;
- у верхньому горизонтальному меню обрати «створити вправу»;
- обрати шаблон;
- переглянути приклади використання цього шаблону;
- натиснути на три крапки, що розташовані після 3 прикладів;

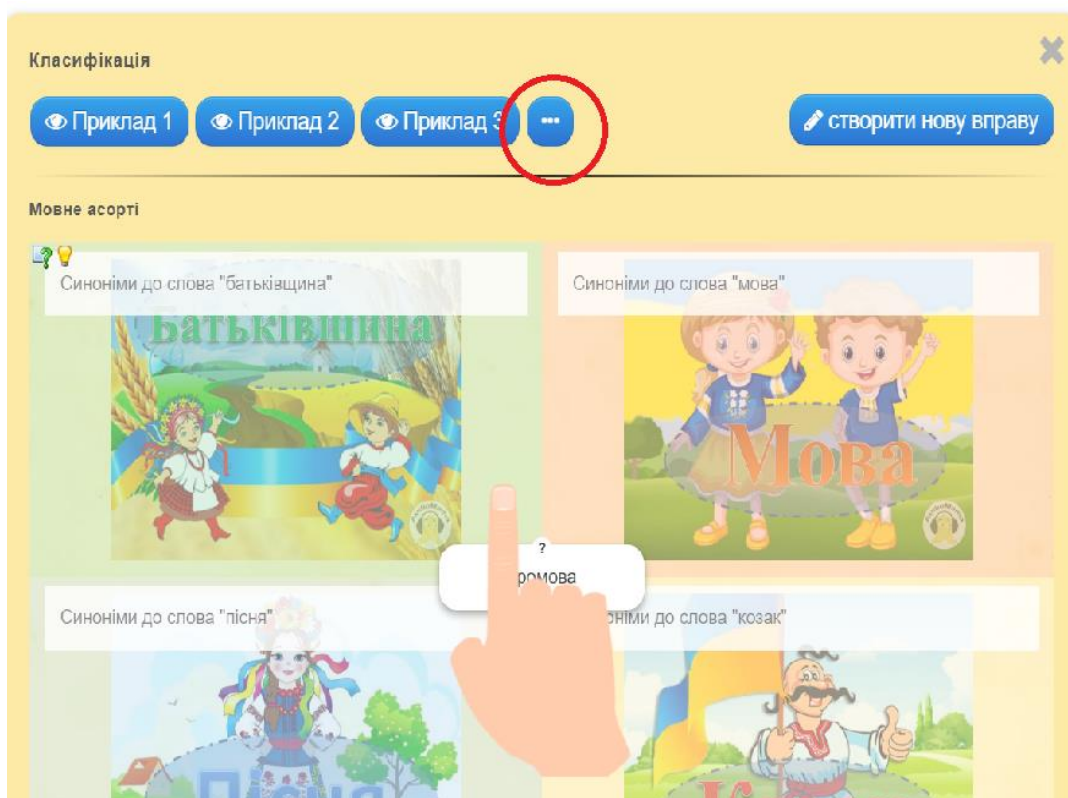


Рис. 17 Процес створення вправи на сервісі LearningApps на основі іншої схожої вправи

- після з каталогу обрати вправу та натиснути «створити схожу вправу» ;

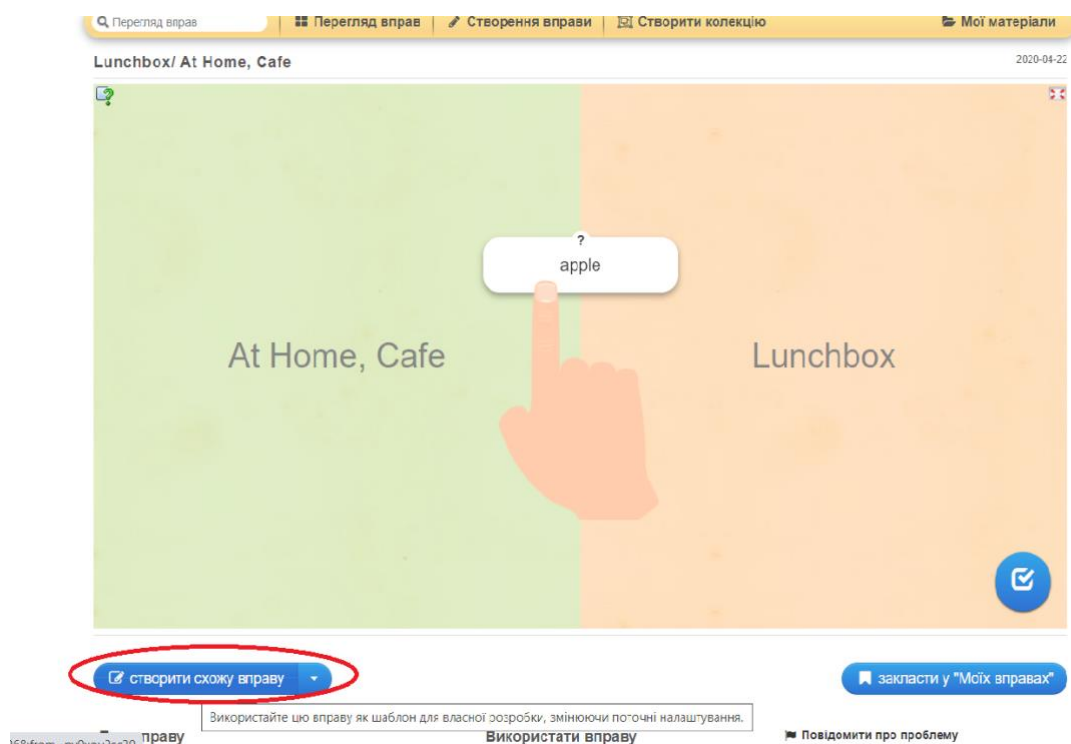


Рис.18 Процес створення власної вправи, шляхом редагування вправи іншого користувача

- далі змінити налаштування попередньої вправи на власні та натиснути «завершити редагування та переглянути вправу».

Для прикладу розглянемо зміну налаштувань у шаблоні «Класифікація».

Для початку потрібно змінити назву вправи та її опис. Наступний крок вписати в графі «Тло» одне з головних слів за якими учень буде класифікувати наступні елементи. Нижче потрібно вписати «елементи», що будуть стосуватися загального слова. На приклад, загальне слово «Przedtem», елементи до нього: «przed», «zanim», «najpierw». Зайві створені графи для елементів потрібно видалити, або ж навпаки додати, якщо вже створених елементів виявилось замало.

Наступний крок – це редагування наступної групи. Аналогічно до попередньої групи потрібно вписати головне слово у графу «тло» і заповнити елементи, які учень має віднести до цієї категорії. Щоб вправа була коректною необхідно створити мінімум дві групи.

Група 1 Тло: Підказка:

Група 1 Елемент 1: Підказка:

Група 1 Елемент 2: Підказка:

Група 1 Елемент 3: Підказка:

Група 1 Елемент 4: Підказка:

Група 1 Елемент 5: Підказка:

Група 1 Елемент 6: Підказка:

[+ додати ще один елемент](#)

Група 2 Тло: Підказка:

Група 2 Елемент 1: Підказка:

Група 2 Елемент 2: Підказка:

Група 2 Елемент 3: Підказка:

Група 2 Елемент 4: Підказка:

Група 2 Елемент 5: Підказка:

Група 2 Елемент 6: Підказка:

Рис. 19 Процес редагування вправи за шаблоном «Класифікація» у сервісі LearningApps

Далі потрібно налаштувати додаткові параметри, наприклад порядок висвітлення елементів на екрані. Можна зберегти той порядок з ким вчитель вводив елементи, або ж перемішати їх. Після завершення редагування – зберегти завдання.

Варто зазначити, що замість тексту у графі «тло» чи «елементи» користувач може додавати зображення.

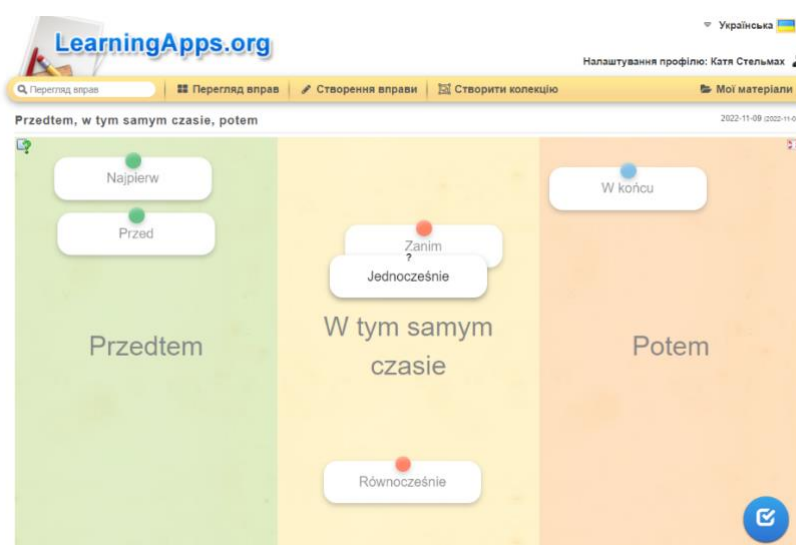


Рис. 20 Вигляд вправи за шаблоном «Класифікація» під час її виконання

Збережена вправа знаходиться у графі « Мої матеріали». Вчитель може зробити вправу публічною, щоб нею могли користуватися інші особи. Для цього під завданням знаходиться два елементи: «приватні вправи» та «публічні вправи». Після натискання «публічні вправи» сервіс вимагає ввести додаткову інформацію про вправу, для її правильної класифікації. Серед інформації, яку необхідно вказати є «Розділ» - тобто предмет, «Підкатегорія», «Теги» - для швидкого пошуку вправи та «Класи».

Щоб надіслати завдання учням вчитель може використати різні шляхи: скопіювати посилання під вправою та надіслати його учням, вбудувати вправу у блог чи сайт і з сайту надати доступ до вправи. Також існує можливість генерувати QR код до завдання.

Висновки до третього розділу

Таким чином, варто підкреслити, що сьогоденній процес освіти не може залишатися осторонь від інформаційних технологій. Для збільшення зацікавленості і мотивації студентів, індивідуалізації навчання, можливості опрацювати більші обсяги матеріалу варто впроваджувати комп'ютерні технології в уроки польської мови.

Зокрема корисними у процесі граматики польської мови будуть такі сервіси: Power Point – для презентації нового матеріалу, На Урок – для перевірки та оцінювання знань, Wordwall – для закріплення матеріалу та перевірки знань, Canva – для повторення попереднього матеріалу, презентації нового та закріплення знань, LearningApps – для відпрацювання пройденого матеріалу, повторення чи домашніх завдань.

Сервіси вдосконалюються, на них з'являються нові інструменти, які можна використовувати на заняттях, окрім цього створюються нові платформи спрямовані на оцифрування освітнього процесу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на ефективність засвоєння іноземної мови впливає значна кількість факторів. Серед яких можемо виокремити активні форми навчання, що розробляються на основі професійно орієнтованого мовного матеріалу, зокрема рольові та ділові ігри, ігрове моделювання; комплексність (інтегральність) навчання; внутрішня мотивованість навчання; комунікативна спрямованість навчання – глобальність мети свідомість навчання; використання рідної мови; інтенсивність навчання.

Зважаючи на територіальну та культурну спорідненість Польщі та України, польська меншина в незалежній Україні, відроджує етнонаціональні ознаки, розвиває традиційну народну культуру і ментальність; поступово розширює мережу навчальних закладів, створює умови навчання польською мовою.

Грамматична компетентність – це ключовий елемент комунікативної компетентності, тобто вміння мовця будувати ефективну мовленнєву поведінку, яка відповідає нормам соціальної взаємодії, притаманним конкретній культурі; вміння учасників спілкування володіти комунікативними, стратегічними, правилами спілкування й передбачає органічну єдність мовної, мовленнєвої, прагматичної й предметної компетентностей. Грамматична компетентність – це знання, вміння й навички з граматики, необхідні для побудови власних висловлювань у конкретних мовленнєвих ситуаціях.

Формування граматичної компетентності – це складний і тривалий процес, тому завдання викладача полягає в тому, щоб підібрати такий підхід і систему вправ, які б максимально швидко і ефективно допомогли студентам оволодіти граматиною польської мови.

Таким чином, варто підкреслити, що сьгоднішній процес освіти не може залишатися осторонь від інформаційних технологій. Для збільшення зацікавленості і мотивації студентів, індивідуалізації навчання, можливості

опрацьовувати більші обсяги матеріалу варто впроваджувати комп'ютерні технології в уроки польської мови.

Зокрема корисними у процесі граматики польської мови будуть такі сервіси: Power Point – для презентації нового матеріалу, На Урок – для перевірки та оцінювання знань, Wordwall – для закріплення матеріалу та перевірки знань, Canva – для повторення попереднього матеріалу, презентації нового та закріплення знань, LearningApps – для відпрацьовування пройденого матеріалу, повторення чи домашніх завдань.

Сервіси вдосконалюються, на них з'являються нові інструменти, які можна використовувати на заняттях, окрім цього створюються нові платформи спрямовані на оцифрування освітнього процесу.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Артемов В. А. Психология обучения иностранным языкам. М.: Просвещение, 1969. С. 1–154.
2. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: общедидактический аспект. М. : Педагогика, 1997. 254 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ. : Вид. центр «Академія», 2004. 334 с.
4. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам. М.: Просвещение, 1965. С. 1 – 213.
5. Бібік Н. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.
6. Біляєв О. М. Проблема методів у навчанні мови. *Укр. мова і літ. в шк.* 1980. № 10. С. 57 – 67.
7. Борисюк О. М. Поняття «Компетентність» в сучасній психолого-педагогічній літературі. *Проблеми екстремальної та кризової психології.* 2013. Вип. 14 (2). С. 43 – 52.
8. Варзацька Л., Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади. *Дивослово.* 2005. № 2. С. 5 – 19.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і гол. ред. В. Т. Бусел]. Київ. Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
10. Веніг Н. М. Формування мовленнєвої компетенції старшокласників: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 16 с.
11. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібн. / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огородійчук та ін.] Київ : Просвіта, 2001. 416 с.
12. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ :

Академвидав, 2009. 616 с.

13. Выготский Л. С. Избранные психологические исследования. М. : Изд-во АПН РСФСР, 1956. 449 с.

14. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / В кн. : Исследование мышления в советской психологии. М. : Издательство АПН СССР, 1996. С. 236 – 277.

15. Голобородько Є. П. Комплексний аналіз тексту на уроках мови. Збірник наукових праць. пед. науки. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2009. Вип. ІН. С. 75 – 80.

16. Голуб Н. Б. Категорійний апарат сучасної української лінгводидактики : проблеми і перспективи. *Укр. мова і літ. в шк.* 2013. № 3. С. 2 – 8.

17. Дементьева Т. І. Формування комунікативної компетенції студентів-іноземців підготовчих факультетів у процесі навчання: дис... кандидата пед. наук : 13.00.09. Харків, 2005. 207 с.

18. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. № 37–38. Ст. 2004 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 04.01.2022).

19. Засоби і технології єдиного інформаційно-освітнього простору/За ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. Київ. 2004. 240 с.

20. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. М. : Исследоват. центр проблем кач-ва под-ки спец-ов, 2004. 40 с.

21. Інноваційні технології в сучасній освіті / За ред. Л. І. Даниленко. Київ : Лотос, 2004. 220 с.

22. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.

23. Князян М. Структура інформаційно-технологічної компетентності та методичні аспекти її формування у майбутніх

перекладачів. *Наукові Записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка*. Серія: Філологічні науки. Випуск 81(2). Вид-во КДПУ. Кіровоград. 2009. С. 337–340.

24. Конышева А. В. *Современные методы обучения английскому языку*. Минск : ТетраСистемс, 2011. 304 с.

25. Копылова Н. В. *Методический подход к определению основных психологических особенностей обучаемых иностранному языку в вузе. Психолого-педагогические аспекты непрерывного многоуровневого образования*. 1998. Т. 11. С. 16–49.

26. Костюк Г. С. *Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / за ред. Л. М. Проколієнко*. Київ : Рад. школа, 1989. 608 с.

27. Кравчук А., Ковалевський Є. *Методика викладання польської мови. Мова і культура в полоністичній дидактиці в Україні: підручник для вищих навч.закладів*. Київ. 2017. 324 с.

28. Кутейников А. Н. *Психологические факторы обучаемости студентов иностранному языку в неязыковом вузе / Санкт-Петербург. гос. ун-т. СПб., 2002. С. 1–154.*

29. Кучерук О. А. *Основні напрями розвитку електронної лінгводидактики. Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 41. 3. С. 83 – 91.

30. Кушнір Т. І. *Формування граматичної компетентності в учнів 8 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів: психологічний аспект. Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових праць. Педагогічні науки / Головний редактор Локарева Г. В. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2015. С.187 – 193.*

31. Леонтьев А. Н. *Психологическое исследование речи. Избранные психологические произведения: [в 2-х т.] / под ред. В. Давыдова, В. П. Зинченко, А. А. Леонтьева, А. В. Петровского. Т.1. М. : Педагогика, 1983. С. 65 - 75.*

32. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения. М. : Педагогика, 1981. 185 с.
33. Лернер И. Я. Процесс обучения и его закономерности. М. : Знание, 1980. 96 с.
34. Маринченко Г. М. Дистанційна освіта в Україні: історія та сучасний стан. Інноваційна педагогіка. 2020. Випуск 22. Т. 3. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/22/part_3/43.pdf (дата звернення: 10.11.2022).
35. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
36. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2011. 344 с.
37. Мовний простір граматики: актуальні студії: зб. наук. пр. / за ред. : М. Вінтонів, І. Вихованець, К. Городенська; Донец. нац. ун-т. Донецьк: ДонНУ, 2014. 484 с.
38. Моїсеєнко К. Комунікативна компетентність підлітків. Психолог. 2008. № 17. С. 7 – 11.
39. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. 2002. 23 квітня. С. 2 - 8.
40. Немов Р. С. Психологический словарь. М. : ВЛАДОС, 2007. 560 с.
41. Нікітіна А. Актуалізація категоріальних понять тексту як важливий чинник формування мовної особистості: збірник наукових праць. Педагогічні науки. Херсон, 2002. Вип. 31. С. 61 – 65.
42. Новий тлумачний словник української мови: у 2-х т. Т. 2 / [укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко.] Київ : Аконіт, 2001. 911 с.
43. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту

освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики*. Київ : «К.І.С.», 2003. С. 25 – 26.

44. Олейникова Е. А. Методика тестирования грамматики в процессе формирования профессиональной иноязычной коммуникативной компетенции (французский язык, неязыковой вуз). Дис... на соиск. уч. ст. к.п.н. - М., 2010. - 214 с.

45. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. М. : Русский язык, 1989. 276 с.

46. Пентилюк М. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті. *Укр. мова і літ. в шк.* 2010. № 2. - С. 2 - 5.

47. Положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 № 40. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18> (дата звернення: 29.09.2020).

48. Поментун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник [для вчителів-словесників] та ін. Київ : Видавництво А.С.К., 2005. 192 с.

49. Пометун О. І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. Київ : Презентація на нараді Центру тестових технологій 19.10.2004 р. 10 с.

50. Пометун О. Компетентнісний підхід - найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. № 1. С. 64 – 69.

51. Потєбня А. А. Мысль и язык. Одесса: Гос. изд-во Украины, 1922. 185 с.

52. Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. Проблеми сучасної освіти. 2017. Вип. 4. С. 27–36. URL: <https://periodicals.karazin.ua /issuesedu/article/view/8791/8312> (дата звернення: 09.10.2020).

53. Родигіна І. Проблематика компетентнісного підходу до навчання у вітчизняній педагогічній літературі // Директор школи (Шкільний

світ). 2005. №33. С. 15 – 17.

54. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии. СПб. : Питер, 1999. 720 с.

55. Селевко Г. К. Компетентности и их классификация. Народное образование. 2004. № 4. С. 138 – 143.

56. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійної мовно- комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів: [монографія]. Черкаси: Вид-во Вовчок О. Ю., 2006. 328 с.

57. Симоненко Т. Нові форми проведення уроків з мови. Дивослово. 1998. № 5. С. 23 – 28.

58. Сисоєва С. О., Осадча К. П. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 70. № 2. С. 271–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_70_2_22 (дата звернення: 17.12.2020).

59. Скалій Л. І. Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов. Іноземні мови. 2003. № 4. С. 5–9.

60. Тарнопольский О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Київ : Фірма "ІНКОС", 2006. 248 с.

61. Тарнопольський О.Б. Методика навчання англійської мови. Київ: Вища школа, 1993.

62. Тарнопольський О.Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов у вищій школі. 2020. 384 с.

63. Хом'як І. Мовленнєва компетентність викладача вищої школи. Дивослово: укр. мова й літ. в навч. закладах: науково-метод. журн. м-ва освіти і науки України. 2014. № 1. С. 13 – 17.

64. Bigaj J. Wykorzystanie Internetu i multimediiów w nauczaniu języka niemieckiego. *Języki Obce w Szkole*. 3/2005. S. 86–89. 2005.

65. Bubula M. O możliwości wykorzystania TIK w pracy nauczyciela języka angielskiego słów kilka. *Hejnal oświatowy*. 2016, nr 10, S. 27–28.
66. Cudak R., Edukacja literacka na kursach języka polskiego jako obcego [w:] *Sztuka i rzemiosło, nauczyć Polski i polskiego*, pod redakcją A. Achtelek, M. Kity i J. Tambor, Katowice. 2010.
67. Czerkies Tamara, *Tekst literacki w nauczaniu języka polskiego jako obcego (z elementami pedagogiki dyskursywnej)*, Kraków. 2012.
68. Dąbrowska A., Dobesz U., Pasieka M., *Co warto wiedzieć. Poradnik metodyczny dla nauczycieli języka polskiego jako obcego na Wschodzie*, Warszawa 2010.
69. Dąbrowska A., Dobesz U., Pasieka V., *Co warto wiedzieć. Poradnik metodyczny dla nauczycieli języka polskiego jako obcego na Wschodzie*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa, 2010. 236 s.
70. Drabarek K. Motywacja a TIK-anie, czyli jak radzić sobie w świecie «cyfrowych» uczniów na lekcjach języka obcego. *Meritum*. 2018, nr 1, S. 49–50
71. *Dydaktyka języka polskiego jako nierodzimego*, pod redakcją A. Seretny, E. Lipińskiej. Universitas, Kraków, 2021. 442 s.
72. Florkiewicz-Borkowska M. Komiksy na języku obcym. *TIK w edukacji*. 2016, nr 3, S. 38–39.
73. Gajek E. *Komputery w nauczaniu języków obcych*. Warszawa. 2002.
74. Gębał P. E., Miodunka W. T. *Dydaktyka i metodyka nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego*. Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa. 2020. 454 s.
75. Józwik K. Nauczanie języka polskiego jako obcego przez Internet na przykładzie kursu dla obcokrajowców na poziomie A1, w: J. Mazur, A. Małycka, K. Sobstyl (red.), *Glottodydaktyka polonistyczna w obliczu dynamiki zmian językowo-kulturowych i potrzeb społecznych*. t. 2., Lublin, 2013, S. 213–218.
76. Kaliska M. *Tablety i smartfony: nowe narzędzia glottodydaktyczne*. *Lingwistyka Stosowana*. 2013, nr 8. S. 54–66.

77. Komorowska H. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna. 2005. 208 s.
78. Kurek M. Webquests – projekty internetowe na lekcjach języka angielskiego. *Języki Obce w Szkole*. 2/2004. S. 72–76.
79. Kwiecień D. Multimedia na lekcjach języka obcego. *Komputer w szkole*. 2001, nr 5/6, S. 49–53
80. Laskowski M. Znaczenie Internetu w nauczaniu języka niemieckiego na przykładzie platformy wsipnet.pl. *Lingwistyka Stosowana*. nr 10, 2014. S. 61–75.
81. Lévy-Hillerich D., Krajewska-Markiewicz R. (red.) *Mit Deutsch in Europa studieren – arbeiten – leben*. Plzeň: Verlag Fraus. 2004.
82. Litwin W. Komputer w nauczaniu języków obcych. *Języki Obce w Szkole*. 5/2000. S. 32–37.
83. Miodunka W. *Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1-C2*. Universitats, Kraków. 2018.
84. Oki Y. «Flipping a content-based ESL course: An action research report». *Hawaii Pacific University TESOL Working Paper*, series 14. 2016. P. 62–75.
85. Prizel-Kania A. *Nauczanie języka polskiego jako obcego wspomaganie komputerowo-badanie opinii nauczycieli*. URL: <http://jows.pl/sites/default/files/prizel-kania.pdf> [10.06.2021].
86. Rachwalska-Mitas M., *Analiza możliwości zastosowań komputera w nauce języka polskiego na wyższych studiach technicznych*. URL: <http://www.kms.polsl.pl/prv/spnjo/referaty/rachwalska--mitas.pdf> [13.06.2021].
87. *Rozwijanie i testowanie biegłości w języku polskim jako obcym*. Red. A. Seretny i E. Lipińska. Kraków, 2008.
88. Rumiński Ł. *Jak radzić sobie z nadmiarem makulatury*. URL: <http://www.superbelfrzy.edu.pl/pomyslodajnia/google-classroom/> [18.07.2021].
89. Rzeźnik M. *Nauczanie w klasie wirtualnej i tradycyjnej – porównanie*. URL: http://www.e-edukacja.net/_referaty/8_e-edukacja.pdf [23.06.2021].

90. Seretny A., Lipińska E. ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego. Kraków, 2005.
91. Szelaż A. Udostępnianie materiałów edukacyjnych w Blendspace. URL: <http://moodle.wmbp.edu.pl/course/index.php?categoryid=12> [21.08.2021].
92. Szypielewicz L. Internet jako płaszczyzna współpracy nauczyciela i ucznia. *Języki Obce w Szkole*. 5/2000. S. 37–40.
93. Wilkinson P. Changing practices, changing education / P Wilkinson, J. Edwards-Groves. eBook, 2014. 278 p.
94. Wojewoda A. Kreatywność jako wymóg chwili – twórcze wykorzystanie TIK w nauczaniu języka angielskiego. *Języki obce w szkole*. 2010, nr 5, S. 60–66.
95. Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego. Red. E. Lipińska i A. Seretny. Kraków, 2006.